

Mikro İktisat

Facebook bedava mıdır? Üniversitede okumaya değer mi? Evin konumu kiralama maliyetini nasıl etkiler? Benzinin fiyatı daha düşük olsaydı insanlar ne kadar daha fazla benzin alırdı? Bir sigara tiryakisi ayda 100 dolarlık bir ödeme karşılığında alışkanlığından vazgeçer mi? Bir etanol subvansiyonu etanol üreticilerini nasıl etkiler?

Mikroekonomi

Sadece kişisel çıkarımı gözeten insanlardan oluşan piyasalar toplum refahını bir bütün olarak ençoklayabilir mi? Serbest ticaret işinizi kaybetmenize sebep olur mu? İngiltere kraliçesi Wembley Stadyumu'na gidiş geliş zamanını nasıl azaltabilir? Devletin optimal büyüklüğü nedir? Emek piyasasında ayrımcılık var mıdır? Monopol toplum için iyi olabilir mi? Kendinizi başka birinin yerine koymamanın değeri var mıdır? Bir piyasayı rekabetçi hale getirmek için kaç firma gereklidir? Kişiler anında ödüllendirme yönünde bir tercih gösterir mi? Neden yeni arabalar galeriden ayrıldıkları anda büyük bir değer kaybına uğrarlar? Bir eBay ihalesinde nasıl teklif vermelisiniz? Adaletlilik insanlar için önemli midir?

Acemoğlu | Laibson | List

Beta

Kaynak: (Daron Acemoğlu, David Laibson, John List, 2016: Mikroekonomi)

Mikro İktisat

I .BÖLÜM

► Ekonominin Kapsamı

- Ekonomik Birimler ve Ekonomik Kaynaklar
- Ekonominin Tanımı
- Pozitif Ekonomi & Normatif Ekonomi
- Mikro iktisat & Makro İktisat ayrımı

► Ekonominin 3 İlkesi

- *İlk İlke: En iyileme / Optimizasyon*
- *Ödünleşim / Fırsat Maliyeti / Alternatif Maliyet / Vazgeçme Maliyeti*
- *Bütçe Kısıtı*
- *Fayda Maliyet Analizi*
- *Kanıtı Dayalı Ekonomi: Instagram Bedava mıdır?*
- İkinci İlke: Denge
- *Bedavacılık / Free Rider Sorunu?*
- Üçüncü İlke: Ampirizm
- *Ekonomi bilmek işe yarar mı?*
- Bölüm sonu soruları

Ekonominin Kapsamı

Para

Tercihler/Seçimler

Ekonominin Tanımından Önce Ekonomik Birimler ve Ekonomik Kaynaklar

Şekil 1.1 Ekonomik Birimlere Örnekler

Ekonomik birim:
Karar veren bir birim
veya gruba verilen isim.

Ekonomik Kaynaklar

**Not: Iphone, elektrikli araba, muzlu çikolata kıt kaynak mıdır?
Bedava dağıtıldığını düşünün. Yine de kıt mıdır?**

Ekonominin Tanımı (Oikos Nomos)

Tercihler

Ekonomik
Birimler

Kıt Kaynak &
Sonsuz istek

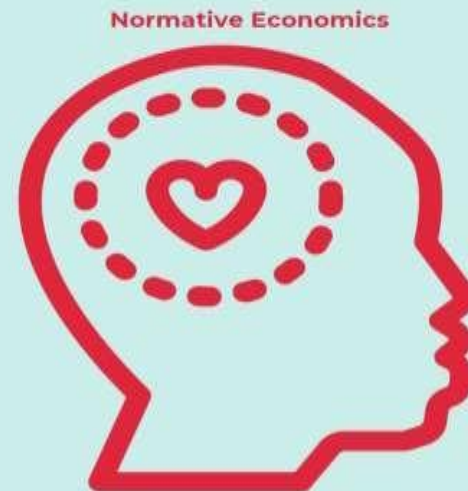

Toplumsal Etki

Pozitif Ekonomi - Normatif Ekonomi Ayrımı

Positive and Normative Economics?

Positive economics is concerned with describing and explaining economic phenomena; it is based on facts and empirical evidence. Normative economics, on the other hand, is concerned with making judgments about what "should be" done. It contains value judgments and recommendations about how the economy should be.

Mikro İktisat - Makro İktisat Ayrımı

MICROECONOMICS VS MACROECONOMICS

MICROECONOMICS

VS

MACROECONOMICS

Ekonominin 3 İlkesi

*Eniyileme /
Optimizasyon*

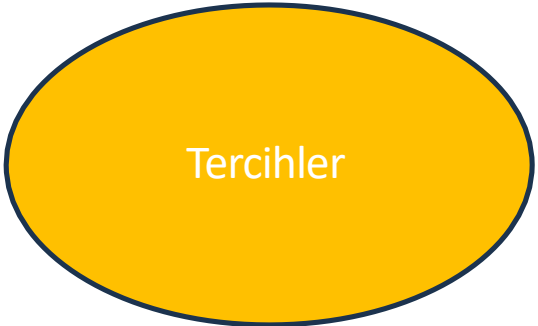
Denge

Ampirizm

1. Eniyileme / Optimizasyon

A blue wavy shape with a black outline, resembling a stylized banner or a piece of fabric.

Bilgi

A yellow oval with a black outline.

Tercihler

A green rounded rectangle with a black outline.

Alternatifler

A red cloud shape with a black outline, resembling a thought bubble.

Kaynaklar

Rasyonel Davranış

Not: İnsanın hayattaki tek gayesi gelirini eniyilemek midir?

*Eniyilemeye giden yol: Ödünleşim =
Fırsat maliyeti/ Alternatif maliyet/ Vazgeçme maliyeti*

Ödünleşmeyi açıklamak için Bütçe kısıtı:

Şekil 1.2 Beş saatlik süreyi değerlendirmenin farklı yolları

Her satırda toplam beş saatlik süreyi değerlendirmenin farklı bir şekli gösterilmektedir. Sade görünmesi amacıyla, tabloda sadece tam saatler gösterilmiştir.

Bütçe	İnternette gezinme süresi	Yarı zamanlı işte çalışma süresi
5 saat	0 saat	5 saat
5 saat	1 saat	4 saat
5 saat	2 saat	3 saat
5 saat	3 saat	2 saat
5 saat	4 saat	1 saat
5 saat	5 saat	0 saat

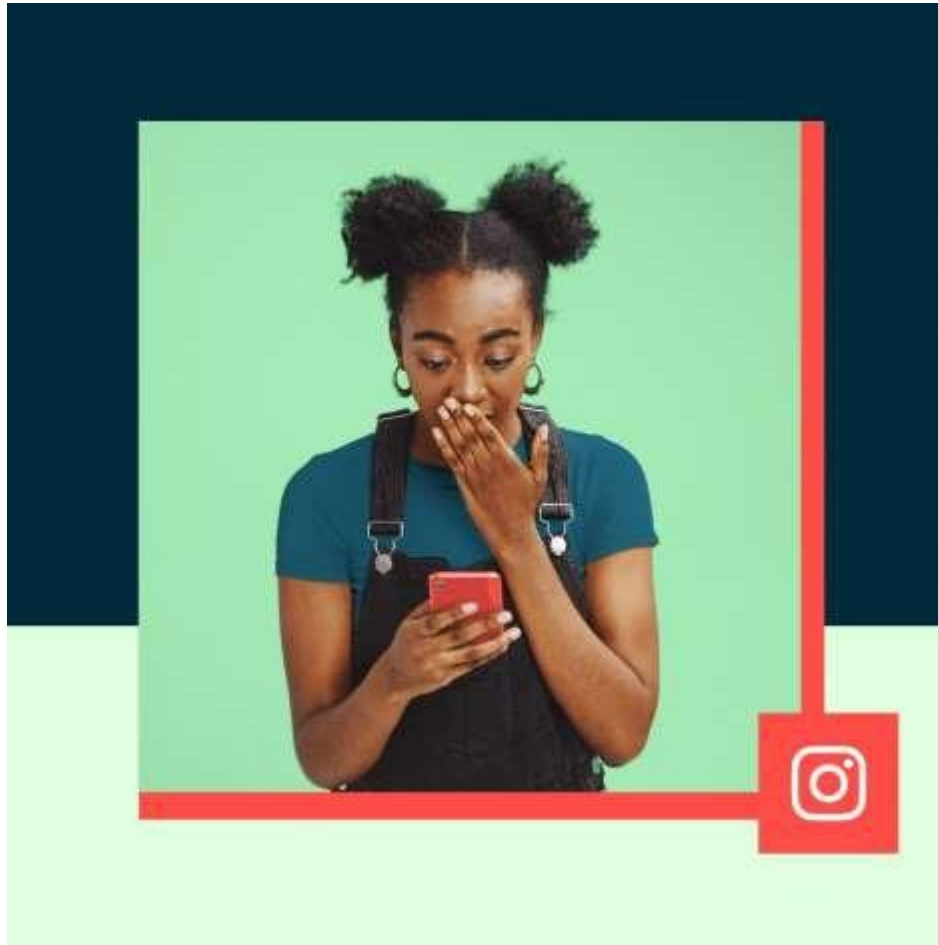
Fayda - Maliyet Analizi

Sömestr Tatilinde Kars'a gitmeyi planladınız. 2 alternatifiniz var. Uçak & araç kiralama. Arkadaşınız kara yolunu öneriyor. Araç kirası, benzin masrafının kişi başı 2000 TL tutacağını söylüyor. Uçak biletinin ise 3000 TL olduğunu belirtiyor.

Karayolu ile seyahatin artıları: 1000 TL'dir. Maliyet açısından karayolunun eksisi gidiş dönüş 40 saatlik ek zamandır. 1 saatlik zamanın fırsat maliyeti ortalama saatlik ücret olan 150 TL'dir. Zamanın değeri budur. $150 \text{ TL} \times 40 \text{ saat} = 6000 \text{ TL}$. Karayolu ile gitmenin net yararı negatiftir. - 5000 TL

Kanıtı dayalı Ekonomi

Instagram Bedava mıdır?

Kanıtı dayalı Ekonomi

Instagram Bedava mıdır?

Kanıtı Dayalı Ekonomi (Devamı)

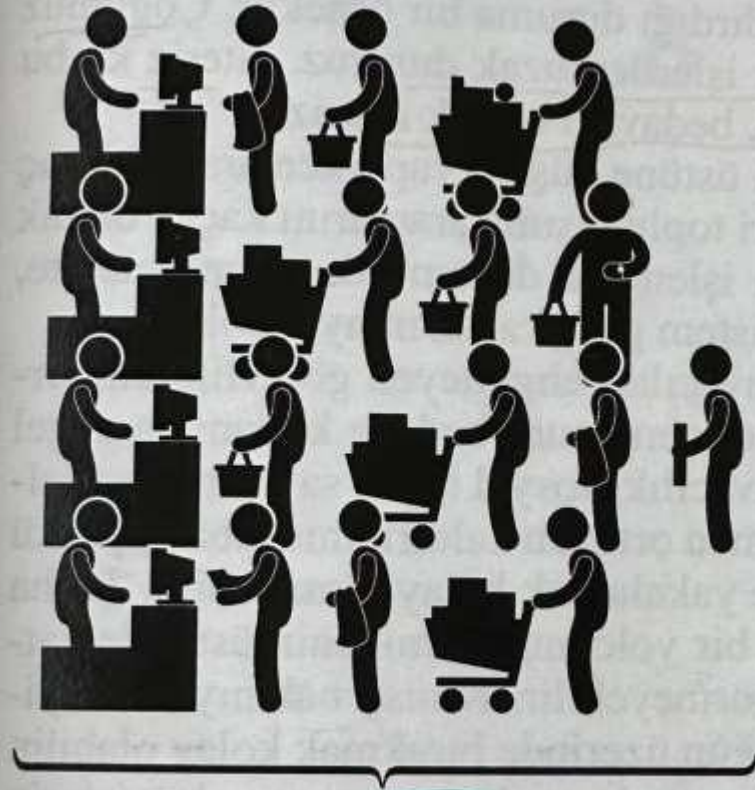
Şekil 1.3 3650 \$ ile neler yapabilirsiniz?

Toplam 3650 doları, herkes kendi tercihlerine göre farklı bir şekilde harcayabilir. Bu tabloda satın alınması mümkün olan mal ve hizmet sepetlerinden sadece bir tanesi gösterilmektedir. Bu listenin sadece parasal maliyetleri gösterdiğine dikkat edelim. Eksiksiz bir ekonomik analiz, bu paketi tüketmek için harcanacak zamanın fırsat maliyetini de hesaba katmalıdır.

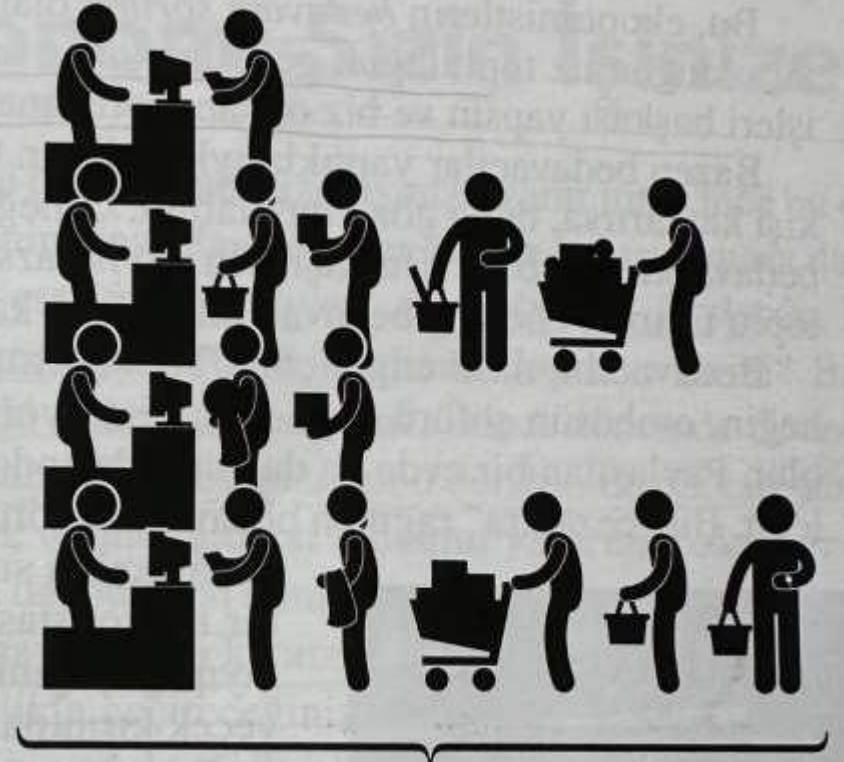
	Birim maliyeti (\$)	Birim sayısı	Toplam maliyet (\$)
Starbucks cappuccino 	4	52 fincan	208
iPhone 	400	1	400
New York-Paris arası gidiş-dönüş uçak bileti 	1000	1	1000
Paris'te otel	250	4 gece	1000
New York-U.S. Virgin Islands arası gidiş-dönüş uçak bileti	300	1	300
Virgin Islands'ta otel 	180	4 gece	720
11 iPhone uygulaması	2	11	22
Toplam			3650

:)

İkinci İlke: Denge

Dengede

Dengede değil

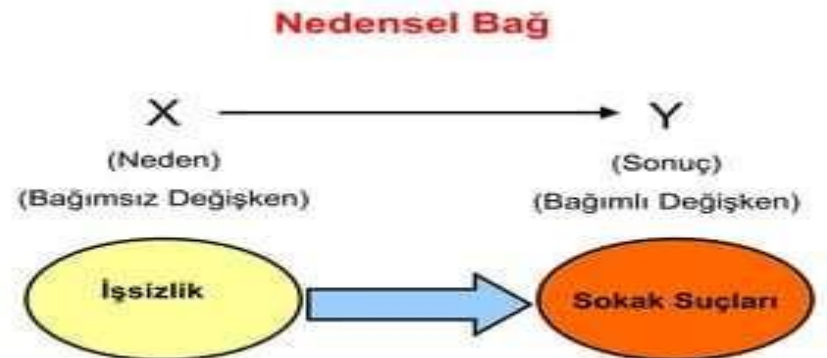
Bedavacı Sorunu

Üçüncü İlke: Ampirizm

**NEDENSELLİK
NE DEMEK?**

Ekonomi bilmek işinize yarar mı?

Bölüm Soruları

Sorular

1. Tükettiğimiz malların çoğu için neden bir bedel ödeme-miz gerekir? ~~Bedel ödememiz gerekir.~~
2. Pek çok kişi ekonominin para ve finansal piyasalar odaklı bir çalışma alanı olduğunu zanneder. Bu bölümde okuduklarınıza dayanarak siz ekonomiyi nasıl tarif edersiniz? ~~Seamle, etc. bölümü~~
3. Aşağıdaki ifadeleri inceleyiniz ve her bir ifadenin doğası gereği pozitif mi yoksa normatif mi olduğuna karar veriniz. Cevabınızı açıklayınız.
 - a. Amerikan otomobil endüstrisi son beş senenin en hızlı büyümesini 2012'de yakaladı; otomobil satışları 2011'e kıyasla % 13 arttı. ~~Pozitif~~
 - b. Amerikan hükümeti küresel ısınmaya neden olan karbon emisyonunu azaltmak için karbon vergile-rini artırmalıdır. ~~Normatif (Tavsiye)~~
4. Mikroekonomi makroekonomiden ne şekilde farklıdır? Acaba iPhone'un Amerika'da satılması mikroekonominin mi, yoksa makroekonominin mi konusudur? Peki, ülkede yapılan toplam üretimin artış hızı hangisinin konusudur?
5. Bütçe kısıtı neyi gösterir? Bütçe kısıtları tüketicilerin karşı karşıya olduğu ödünleşimi nasıl anlatır?
6. Bu bölüm sizi fırsat maliyeti kavramı ile tanıştırdı.
7. Fırsat maliyeti ne demektir? Farklı seçimlerin fırsat maliyeti nasıl kıyaslanır?
8. Liseden sonra eğitime bir sene ara vererek sırtta çanta ile Avrupa'yı gezmenin fırsat maliyeti nedir? Bunu yapan kişilerin rasyonel davranmadıkları söylenebilir mi? ~~Eğilim olabilir.~~
9. Diyelim ki, yılbaşında kendi kendinize yeni yılda forma girmek üzere söz verdiniz. Bunu yapmak için önünüzde seçenekler var: bir spor salonuna üye olmak, işe yürü-yerek gidip gelmek, asansör yerine merdivenleri kullan-mak ve yiyip içtiklerinize dikkat etmek. Bu seçenekleri değerlendirerek sizin için en iyi olanı nasıl seçerdiniz?
10. Diyelim ki, bir ölçek mısırın fiyatı 5,50 dolardır. Mısır piyasasının bu fiyatta dengede olması için sağlanması gereken üç koşul nedir? ~~Fırsat maliyeti~~
11. Ekonomistler bedavacı sorunuyla ilgilenirler. ~~Fırsat maliyeti~~
 - a. Bedavacı sorunu nedir? Bir örnek vererek açıklayınız.
 - b. Ortak kullanıma açık parklarda bedavacı sorunu ola-bilir mi? Şehrin sokaklarını temiz tutma konusunda bedavacı sorunu olabilir mi? Cevabınızı açıklayınız.
12. Nedensellik kavramını gerçek hayattan basit bir örnek vererek açıklayınız.
13. Aşağıdaki örneklerde neden ve sonucu belirleyiniz:
 - a. Bebek ölüm oranlarında azalma ve daha iyi beslenme
 - b. Kakao fiyatlarında yükseliş ve o sene kakao bitkisine bir haşerenin dadanmış olması

Bölüm Soruları

Problemler

1. Televizyon dizisi *Seinfeld*'in bir bölümünde, Jerry ile arkadaşları Elaine ve George bir Çin lokantasında kendilerine masa gösterilmesini beklemektedir. Elaine beklemekten yorulunca, arkadaşlarına yer görevlisine rüşvet vererek süreci hızlandırmayı teklif eder.

a. Rüşvetin miktarını belirlerken hangi faktörleri dikkate almaları gerekir? *Mekân kalitesi.*

b. Jerry, Elaine ve George'un yemek sonrası için önceden alınmış sinema biletleri vardır. Bu durum, vermek isteyecekleri rüşvetin miktarını nasıl etkiler? *Olumsuz!*

c. Kararlaştırdıkları rüşvetin, o lokantada yiyecekleri yemeğe ödeyecekleri paradan daha fazla olduğunu görürler. Acaba bu, onların rasyonel olmadığı anlamına mı gelir? *Evet.*

<http://yadayadayadaecon.com/clip/10/> adresli web sayfasından uyarlanmıştır.

2. Bir ev satın almayı düşünüyorsunuz. Beğendiğiniz evlerden birinin fiyatı 200.000 \$'dır. Bankadan 160.000 \$ ev kredisi alabileceğinizi ve birikiminizin tamamını kullanarak 40.000 \$'lık peşinat ödemeniz gerektiğini öğreniyorsunuz. Bankaya yapacağınız ödeme ile vergi, sigorta, su,

elektrik ve doğalgaz ödemelerinin toplamının ayda 950 \$ olacağını hesaplıyorsunuz. Acaba bir eve sahip olmanın maliyeti 950 \$ mıdır? Hangi önemli unsur veya unsurları hesabınıza dahil etmediniz? *Alınan rüşvet!*

3. Şu anda 40 bin uçuş miliniz birikmiş durumda. Bu milleri kullanarak ara tatilde Bermuda'ya gidip dönebilirsiniz. Öyleyse Bermuda'ya uçuşunuz bedavaya mı gelecektir? Cevabınızı açıklayınız.

4. Cumartesi gecesi katılacağınız bir partide bira içip yanında çerez yiyerek 600 kalori almaya karar verdiğiniz. Bir bira 150 kalori, bir birim çerez ise 75 kalordir.

a. Tüketebileceğiniz bira ve çerez miktarlarını gösteren bir tablo hazırlayınız. Tabloyu basitleştirmek için sadece tam sayıları dikkate alınız (örneğin, 1 veya 2 tane bira içebileceğinizi, ama 1,5 tane içemeyeceğinizi varsayın).

b. Bir biranın fırsat maliyeti nedir?

5. Bazıları şöyle düşünür: "Verdiğimiz kararların nasıl olduğu, işlerin nasıl sonuçlandığına bakarak anlaşılabilir. Sonuç iyiye iyi karar vermişizdir; sonuç kötüye kötü karar vermişizdir." Bu soruda bu ifadelerin ne kadar doğru

Bölüm Soruları

olduğunu, aşağıdaki senaryoları okuyup değerlendirmeniz istenmektedir.

- a. İki arkadaşınız, Mayıs ayları yağışlı geçen bir şehirde yaşamaktadır. Buna rağmen, Mayıs ayındaki düğün törenlerini açık havada yapmaya karar verirler. Üstüne üstlük, yağmur yağarsa ne yapacaklarına dair bir B planları da yoktur. Düğün günü hava açık ve güneşlidir. Sizce arkadaşlarınız düğün planı yaparken rasyonel davranmış mıdır? Açıklayınız.
 - b. Yıl içinde genellikle birkaç kez doktora gitme ihtiyacı duyduğunuzu biliyorsunuz. Bu bilgiye dayanarak geçen senenin başında kendinize sağlık sigortası yaptınız. Ama geçen sene çok sağlıklıydınız ve doktora gitmeye hiç ihtiyaç duymadınız. Sağlık sigortası satın alma kararınız rasyonel miydi? Açıklayınız.
 - c. Düğün ve sigorta ile ilgili örnekleri dikkate alarak sorunun başında yapılan açıklamayı doğru bulmadığınızı söyleyiniz.
6. Aşağıdaki üç ifadeyi okuyunuz.
- i. Bir futbol maçı sırasında stadyumda iken seyirciler ya otururlar, ya da ayakta dururlar. Eğer çevrenizdekiler otururken siz ayakta durursanız, maçı rahatça seyredebileceğinizi bilirsiniz. Ama siz otururken çevrenizdekiler ayağa kalkarsa, siz hiçbir şey göremezsiniz. Bu nedenle ayakta durmayı seçersiniz.
 - ii. Bir arkadaşınız size maçlarda çoğu seyircinin ayakta duracağını tahmin ettiğini söyler.
 - iii. Bir ekonomist futbol maçlarında çekilmiş fotoğrafları inceleyerek seyircilerin %75'inin ayakta olduğunu, %25'inin oturduğunu tahmin eder.

Bu ifadelerden hangisi eniyileme, hangisi denge, hangisi ampirizm ile ilgilidir? Açıklayınız.

7. Çevre ile ilgili düzenlemelerin çoğunda maliyetler parasal olarak ölçülebilse de, yararlar çoğunlukla kurtarılan hayatlar ve bazı hastalıkların görülme oranındaki azalma gibi parasal olarak ifade edilmesi güç olan kazanımlardır. Bu bize çevre düzenlemelerinin maliyet-yarar analizi ile ilgili ne söyler? Şöyle bir söz vardır: "İnsan hayatına paha biçilemez." Buna katılıyor musunuz, katılmıyor musunuz? Açıklayınız.
8. Bu bölümde bedavacı sorununa değindik. Aşağıdaki iki durumu bedavacı sorunu açısından değerlendiriniz.
 - a. 1947 Taft-Harley Yasası, işçilerin çalıştıkları işyerindeki sendikaya üye olmadan ve üyelik aidatı ödemeden bir firmada çalışabilmelerine imkan tanımıştır. Böyle bir firma, sendikasız işyeri olarak bilinir. Sendikalar çalışma koşulları ve ücretlerle ilgili pazarlıklar işyerinde çalışan tüm işçiler adına yaparlar. Sizce sendikaların çoğu neden sendikasız işyerlerine karşıdır?
 - b. İşletme iletişimi dersinde bir proje üzerine altı kişilik bir grup olarak çalışma yapmanız gerekmektedir. Gruptaki bazı arkadaşlarınızın çalışmalara katkıda bulunmadığını, ama gruptaki herkesin aynı notu aldığını fark ediyorsunuz. Dersin hocası siz olsaydınız, bu sorunu çözmek için güdüleme (teşvik) yapısını nasıl tasarlardınız?

Mikro İktisat

2. BÖLÜM

► Ekonomik Yöntemler ve Ekonomik Sorunlar

- Bilimsel Yöntem
- Modeller & Veriler
- Bir Ekonomik Model (Üniversite mezunları ne kadar daha fazla kazanır?)
- Kanıta Dayalı Ekonomi
- Ortalamalar ve Anekdota dayanarak Kanıtın tehlikesi

► Nedensellik ve Korelasyon

► Bölüm Sonu Soruları

Bilimsel Yöntem Derken?

Bilimsel Yöntem ile Bilimsel Bilgi'ye Ulaşma Aşamaları

Modeller, Veriler, Hipotezler

Model; Gerçeğin sade bir temsilidir.

Hipotez; verilerle sınanabilen çıkarımlardır.

Veri; Gerçek hayatı tanımlayan sayı, ölçü, _____ istatistiktir.

Haritalar zerinden Modelleme

Ŗekil 2.1 New York'tan Tokyo'ya Uçmak için Düz Bir Harita Fazla ŖiŖinize Yaramaz

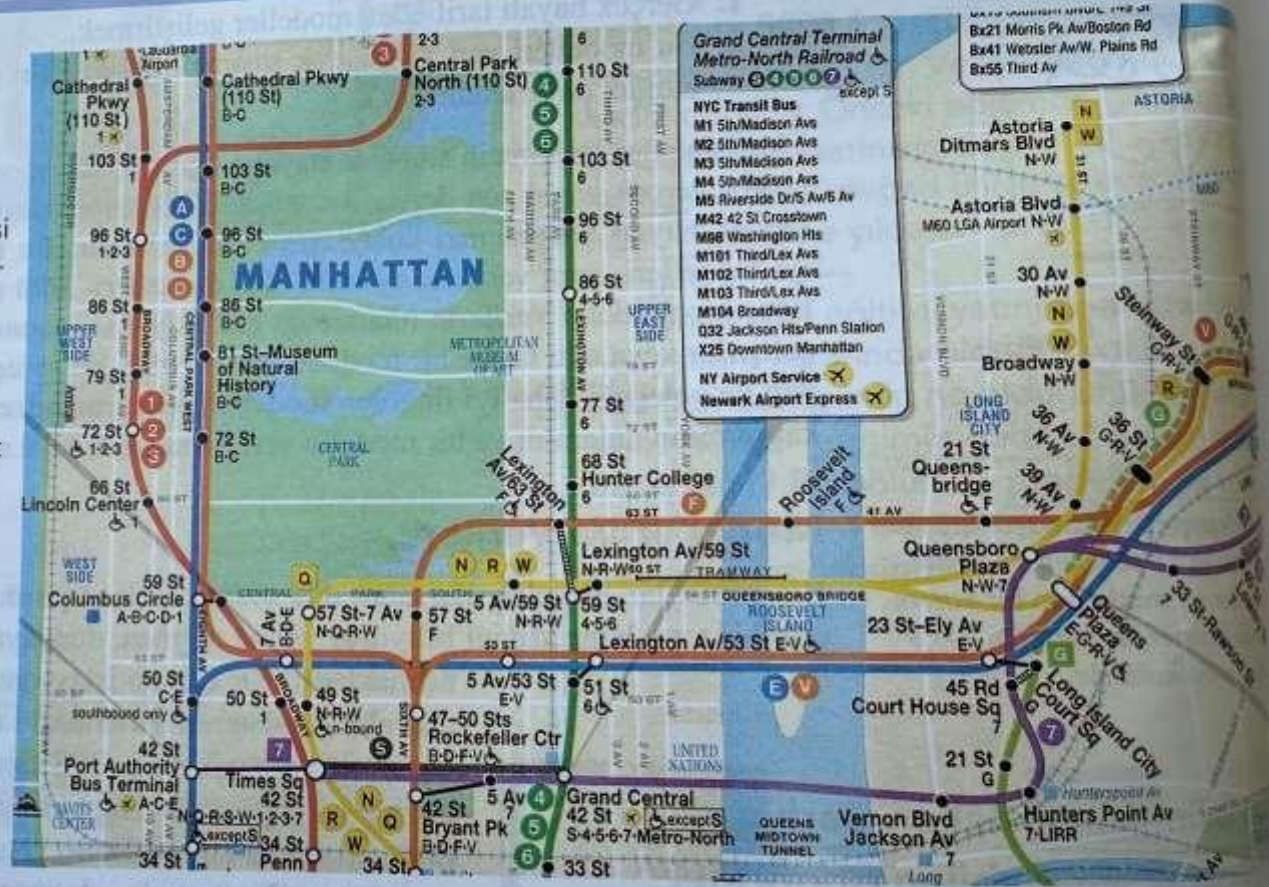
Bu düz harita, dünya yüze-
yinin bir kısmının bir mo-
delidir. Bu model dünyayı
dmdzmŖ gibi ele alır, bu
nedenle kuzey enlemlerdeki
mesafeleri abartılı bir Ŗekilde
gösterir. Bazı amaçlar için
-coğrafya alıŖmak gibi- gayet
uygundur. Ama bu haritayı
Büyük Okyanus zerindeki en
iyi uuŖ rotasını belirlemek
için kullanmak istemezsiniz.
Düz bir haritada, rneėin,
New York-Tokyo arasındaki
en kısa uuŖ, iki Ŗehri birleŖ-
tiren ve San Francisco'dan
geçen düz bir çizginin ze-
rindeymiŖ gibi görünür. Oysa
ki bu yanlıŖtır. En kısa uuŖ,
kuzey Alaska'dan geçer! Bu
Örneğin de gösterdiėi üzere,
düz-dünya modeli coğrafya
sınavına alıŖmak gibi bazı
amaçlar için uygun olsa da, kı-
talararası uuŖ planlaması gibi
baŖka amaçlar için hiç uygun
değildir.

Haritalar üzerinden Modelleme

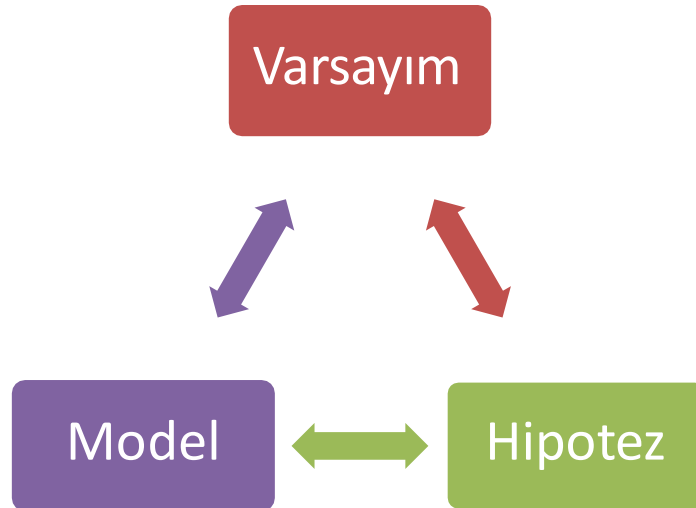
Şekil 2.2 New York Şehrinin Metro Haritası

Bu, New York metro sisteminin bir modelidir. Şehri dümdüzmüş gibi göstermesi ve şehrin şeklini biraz değiştirmiş olması nedenleriyle gerçeğe tamamen uygun değildir; gerçeğin basitleştirilmiş halidir. Buna rağmen şehrin ziyaretçileri için gayet kullanışlı bir araçtır.

Bir Ekonomik Model (Üniversite mezunları ne kadar daha fazla kazanır?)

**Altın kural: Bütün
modeller varsayımla
başlar!**

Bir Ekonomik Model (Üniversite mezunları ne kadar daha fazla kazanır?)

Varsayım: Bir sene daha fazla eğitim alarak kendimize yatırım yapmak, gelecekte kazanacağımız ücreti %10 artırır.

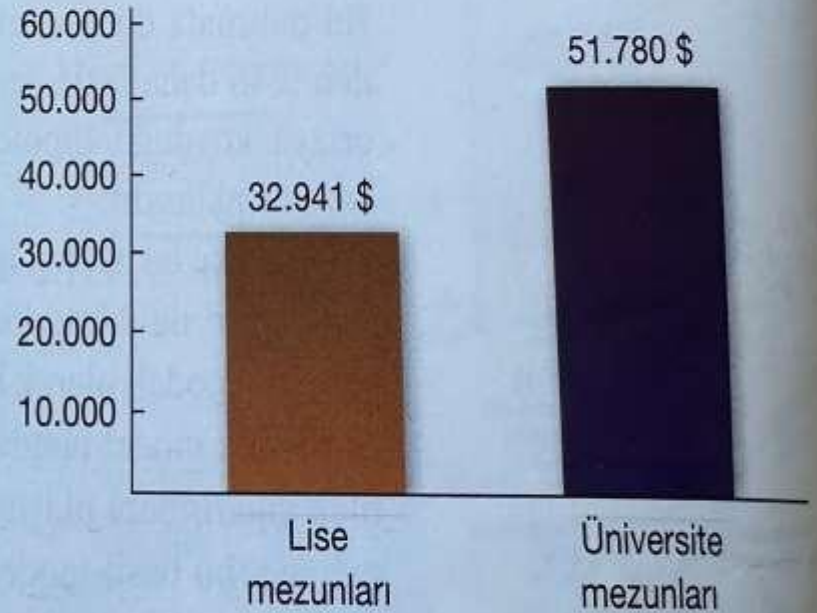
Bir kişi 13 senelik eğitim ile saatte 15\$ kazanabiliyorsa, 1 sene eğitim alıp 14 sene eğitim gördüğünde saatlik ücreti $15 \times 1.1 = 16.50$ \$ yükselir. Peki ilave 4 sene eğitimin getirisi nedir? Bu modelin hipotezi nedir?

Bir Ekonomik Modelin Verilerle Sınanması

Şekil 2.3 30 yaşındaki Amerikalıların eğitim seviyesine göre yıllık ortalama kazancı (2013 verileri)

30 yaşındaki Amerikalıların yıllık ortalama kazancına baktığımızda lise mezunlarının 32.941 dolar kazandığını, liseden sonra üniversitede de okuyanların ise 51.780 dolar kazandığını görüyoruz.

Kaynak: Güncel Nüfus Anketi

Ortalamalar ve Anekdota dayanarak Kanıtın tehlikesi

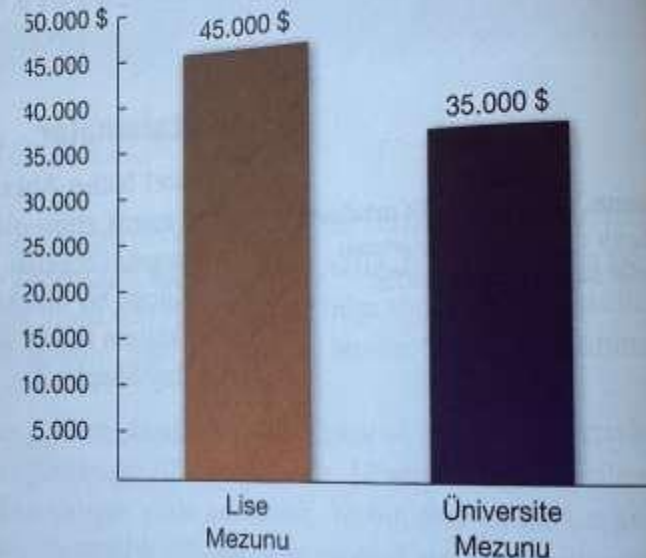
13, 10, 15, 12, 17, 13

$$\bar{x} = \sum_{i=1}^n \frac{x_i}{n}$$

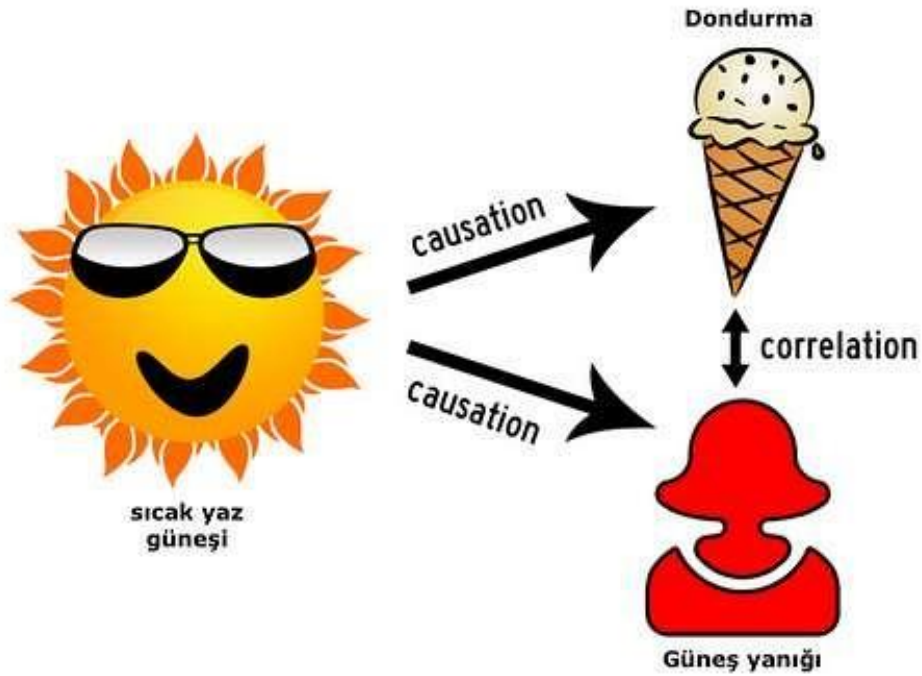
$$\bar{x} = \frac{13 + 10 + 15 + 12 + 17 + 13}{6} = 13,33$$

Şekil 2.4 30 yaşındaki iki Amerikalının eğitim seviyesine göre yıllık ortalama kazancı

Her ne kadar Şekil 2.3 bize üniversite mezunlarının ortalama ücretinin lise mezunlarına göre %57 daha yüksek olduğunu söylese de, bunun tersine örnekler (yani bir üniversite mezunundan daha fazla kazanan bir lise mezunu) bulmak zor değildir. Burada bir örnek veriyoruz: Lise mezunu olan kişi yılda 45 bin dolar kazanırken üniversite mezunu 35 bin dolar kazanmaktadır.

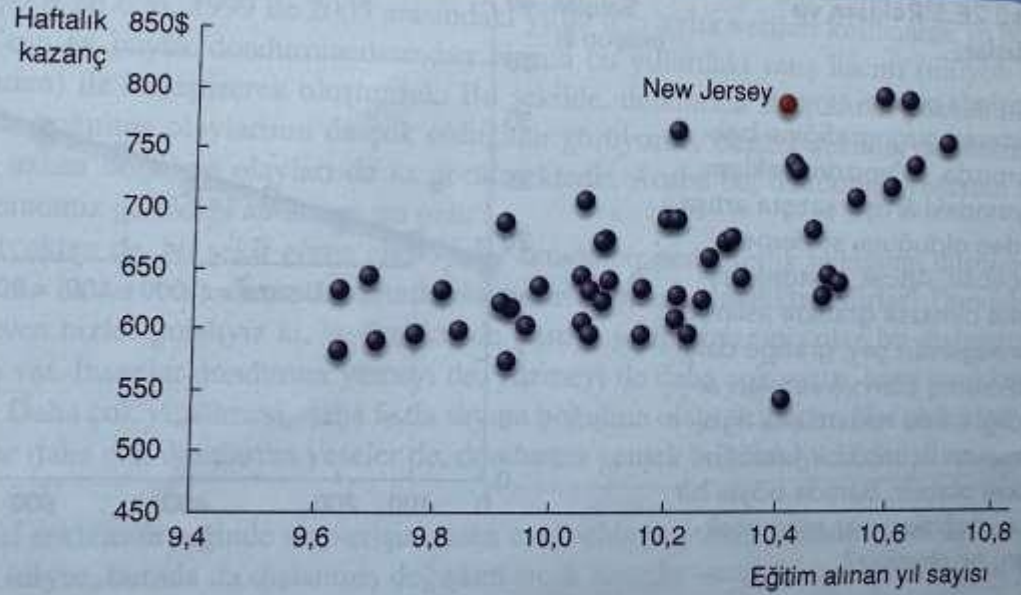

Nedensellik ve Korelasyon

Şekil 2E.4 Eğitim ve Kazanç Arasındaki İlişki

Şekil 2E.4'teki her bir nokta ABD'deki eyaletlerin birinde ortalama eğitim süresini ve ortalama haftalık ücreti göstermektedir. Şekil, Güncel Nüfus Anketi 2013 Eylül ayı verileri kullanılarak oluşturulmuştur. Şekil, iki değişken arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi vurgulamaktadır.

Şekil 2E.6 Dondurma Satışları ve Boğulma Olayları

Bu şekil, dondurma satışları ile boğulma olayları arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Bu ilişki nedensellik midir, yoksa korelasyon mudur?

Boğulma
(ABD'de yıllık
ölüm sayıları)

2000

1500

1000

500

0

100

150

200

250

300

350

400

450

500

550

600

ABD'deki bir dondurma üreticisinin satışları
(yıllık, milyon \$)

Değişim

Korelasyon
var
nedensellik
yok.

Bölüm Soruları

Sorular

- ✓ 1. “Ekonomistler bilimsel yöntemi kullanırlar” ifadesi ne anlama gelir? Ekonomistler işe yarayan modelleri işe yaramayanlardan nasıl ayırt ederler?
- ✓ 2. Ampirizm ne demektir? Ampirik yaklaşımda hipotezler nasıl kullanılır?
- ✓ 3. Ekonomik modellerin iki önemli özelliği nedir? Modeller gerçek hayattaki olguları, olayları basitleştirilmiş bir halde anlatırlar. Bu, modellerin gerçekçi olmadığı anlamına mı gelir?
- ✓ 4. Bir dizi gözlemin ortalama değeri nasıl hesaplanır? Diyelim ki, sıcak bir yaz günü 5000 kişi buzlu şeker aldı. Kişi başı tüketimin ortalaması 2 ise, o gün toplam kaç tane buzlu şeker satılmıştır? ~~1000 Adet~~
- ✓ 5. Gözlem sayısı bir ampirik ifadenin geçerliliğini, doğruluğunu nasıl etkiler? Bir ifadenin yanlış olduğunu ispatlamak için tek bir örneğe dayanmak hangi durumda kabul edilebilir? ~~Gözlem sayısı~~
6. Korelasyonun neden her zaman nedenselliği gerektirmediğini açıklayınız. Nedensellik her zaman pozitif korelasyona işaret eder mi? Cevabınızı açıklayınız.
7. Aralarında pozitif korelasyon olan iki değişken, negatif korelasyon olan iki değişken ve sıfır korelasyon olan iki değişken bulunuz.
8. Rastgeleleştirme ne demektir? Rastgeleleştirme bir deneyin sonuçlarını nasıl etkiler?
9. Bu bölümde doğal ve rastgeleleştirilmiş deneylerden bahsettik. Bir doğal deney, rastgeleleştirilmiş deneyden ne şekilde farklıdır? Hangisinin daha kesin bir sonuç vermesi beklenir?
10. Emniyet kemeri kullanımına ilişkin kuralların karayolu kazalarındaki ölümler üzerine etkilerini araştırdığınızı düşünelim. Bu durumda rastgeleleştirilmiş deney yapmayı seçer miydiniz? Yoksa doğal deney kullanmak mı daha mantıklıdır? Açıklayınız.

Bölüm Soruları

Problemler

1. Bu bölümde aritmetik ortalamayı tanımladık. Ortanca (medyan), ortalamayla yakından alakalı bir kavramdır. Ortanca, verilerin büyük değer alan yarısını küçük değer alan yarısından ayıran sayıdır. Tüm gözlemleri en küçükten en büyüğe sıraladığınızda tam ortada kalan sayı ortanca'dır (gözlemlerinizin tek sayıda olduğunu varsayalım). Her ne kadar ortalama ve ortanca yakından alakalı olsalar da, bazen ikisinin farklı olduğu ilginç durumlar ortaya çıkar.
 - a. Diyelim ki, A ülkesinde beş tane aile yaşamaktadır. Bu ailelerin gelirleri 10.000, 20.000, 30.000, 40.000 ve 50.000 dolardır. Bu ülkede ortanca aile geliri ne kadardır? Ortalama aile geliri ne kadardır? 30.000
 - b. B ülkesinde de beş tane aile yaşamaktadır. Bu ailelerin gelirleri 10.000, 20.000, 30.000, 40.000 ve 150.000 dolardır. Bu ülkede ortanca aile geliri ne kadardır? Ortalama aile geliri ne kadardır? 30.000
 - c. Hangi ülkede gelir eşitsizliği daha fazladır? A ülkesinde mi, yoksa B ülkesinde mi? A
 - d. Amerika Birleşik Devletleri'nde gelir eşitsizliğinin zaman içerisinde arttığını düşünüyorsunuz. Öyleyse, yukarıdaki şıklara verdiğiniz cevaplara dayanarak, ülkede ortalama gelirin ortanca gelire oranının artmış olmasını mı, yoksa azalmış olmasını mı beklersiniz? Açıklayınız. iki tane de düşüneyim.
2. Şu duruma bakalım: Matematik hocanız final sınavında sınıfın not ortalamasının toplam 100 puan üzerinden 43 olduğunu söylüyor. Bu, sizin sınavdan düşük bir not aldığınızı gösterir mi? Açıklayınız.
3. Bu bölüm, ampirik analizde kullanılan örneklemün ne kadar önemli olduğunu vurguladı. Aşağıdaki iki problemi bu bağlamda değerlendiriniz.
 - a. Bir derste ödev olarak sizden, insanların siyasi eğilimlerinin onların okuduğu gazete ve dergileri belirleyip belirlemediğini bulmanız isteniyor. Siz de bu ödevi yapmak için siyaset bilimi dersini alan iki öğrenci ile ve kafede oturan beş kişi ile görüşüyorsunuz. Görüş-tüklerinizin neredeyse tümü siyasi eğilimlerinin gazete ve dergi seçimleri ile ilgisi olmadığını söylüyor. Çalışmanızın sonucu olarak siyasi eğilim ile gazete seçimi arasında bir ilişki olmadığını yazıyorsunuz. Bu sonuç geçerli görülebilir mi? Neden?
 - b. Amcanız, insanların okudukları gazete ve dergilerin onların yaşına bağlı olduğunu söyler. Böyle düşünmesinin nedeni, evde kendisinin, eşinin ve çocuklarının farklı gazeteler okumalarıdır. Sizce amcanızın ulaştığı sonuç geçerli görülebilir mi?
4. Bazı çalışmalar silah sahibi olmanın bir silahla öldürölme olasılığını artırdığını bulmuştur. Sizce böyle bir çalışma, silah taşıma kurallarının daha katı hale getirilmesi gerektiği lehine bir kanıt oluşturabilir mi? Açıklayınız.
5. Metinde açıklandığı üzere, nedenselliğin yönünü belirlemek bazen çok zordur.
 - a. Polis memuru sayısının artmasının suç oranında azalmaya neden olacağını düşünür müydünüz? Neden? Pekî, suç oranının artmasının polis memuru sayısının da artmasına neden olacağını düşünür müydünüz? Neden? 2. de ikisi de...
 - b. 2012'de *New England Journal of Medicine* adlı der-gide bir ülkedeki çikolata tüketimi ile o ülkede Nobel ödüllü kazananların sayısı arasında yüksek bir korelasyon olduğunu gösteren bir çalışma yayımlandı. Vatandaşlarını Nobel ödüllü kazanmaya özendirme isteyen ülkelerin, çikolata tüketimlerini artırmaları gerektiğini söyleyebilir miyiz?
6. Bu bölümde, daha iyi eğitilmiş olan kişilerin genellikle daha yüksek gelire sahip olduğunu gördük. Ekonomistler bu ilişkiyi iki şekilde açıklamaktadırlar. Beşeri sermaye açıklaması, lisenin ve üniversitenin kişiye değerli beceriler kazandırdığını, işverenlerin de bu becerilere sahip kişileri cezbetmek için onlara daha yüksek ücret ödemeye istekli olduklarını söyler. İşaret verme açıklaması ise üniversite derecesinin işverenlere bir adayın çalışkan, zeki ve sebatlı olduğunu işaret ettiğini, üniversite mezunlarının ücretlerinin bu nedenle yüksek olduğunu söyler. Üniversitede iki, üç ve dört sene okumuş olan bireylerin verilerini kullanarak iki açıklama arasındaki uyumsuzluğu nasıl çözerdiniz?
7. 12. yüzyılda yaşamış bir bilim adamı olan Maimonides, şöyle demiştir: "Bir öğretmen yirmi beş öğrenciden sorumlu olabilir. Öğrenci sayısı yirmi beşi aşarsa ama kırktan azsa, öğretmenin yanına bir yardımcı verilmelidir. Kırktan fazla öğrenci olursa, iki tane öğretmen görevlendirilmelidir." İsrail, sınıfların öğrenci sayılarını belirlerken Maimonides'in kuralını takip etmektedir. Öğretmen öğrenci sayısı oranlarının öğrencilerin başarıları üzerine etkilerini incelerken, Maimonides'in kuralını bir doğal deney olarak nasıl kullanabilirsiniz?
8. Oregon eyaleti 2008'de Medicaid adlı sağlık sigortası programının kapsamını genişletti. Sigortadan faydalanmak için yaklaşık 90.000 kişi başvurdu, ancak devletin elinde sadece ilave 30.000 kişiye yetecek kadar para vardı. Başvuranlar arasından 30.000 kişi rastgele seçildi. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan artışın sağlık çıktılarına etkilerini tahmin etmek için Oregon'un bu tecrübesinden nasıl faydalanabilirsiniz?
9. Basit bir ekonomik model, otobüs bileti fiyatı azalırda daha çok kişinin otobüse bineceğini öngörmektedir. Ancak, bilet fiyatı düşse bile bazı insanların hâlâ otobüse binmediklerini görüyoruz.
 - a. Acaba model hatalı mıdır?
 - b. Bu modeli nasıl sıardınız?

Alışkanlık
başka bir seçimi...

Mikro İktisat

3. BÖLÜM

- ▶ Talep, Arz ve Denge
 - Piyasalar ve Piyasa çeşitleri
 - Rekabetçi Piyasalar & Eksik Rekabetçi Piyasalar ve Özellikleri
 - Alıcılar Nasıl Davranır?
 - Talep edilen miktar, talep yasası, talep eğrisi
 - Bireysel talep eğrilerinden toplam talep eğrilerine
 - Talep eğrilerini kaydıran haller
 - Satıcılar nasıl davranır?
 - Arz edilen miktar, arz yasası, arz eğrileri
 - Bireysel arz eğrilerinden toplam arz eğrilerine
- ▶ Arz eğrilerini kaydıran haller
- ▶ Arz ve talep dengesi
 - Arz ve Talep fazlaları
 - Rekabetçi dengede kaymalar
 - Devlet Müdahaleleri

Arz, Talep, Denge Bölüm Soruları

Sorular

Celebi Park

1. Diğer her şey sabit kalmak üzere ile kastedilen nedir? Talep eğrisi üzerindeki hareketler tartışılırken bu kavram nasıl kullanılmıştır? Arz eğrisi üzerindeki hareketler tartışılırken bu kavram nasıl kullanılmıştır?
2. Azalan marjinal getiri ile ne demek istenmektedir? Çok sevdiğiniz mallar için azalan marjinal getiriye tecrübe etmeniz olası mı? Azalan marjinal getiri genel kuralı için istisnalar var mıdır? (İpucu: İki pil gerektiren bir el fenerinde kullanacağınız pilleri düşünün.) Cevabınızı açıklayınız.
3. Piyasa talep tablosu, bireysel talep tabloları kullanılarak nasıl elde edilir? Piyasa talep eğrisi bireysel talep eğrisinden ne gibi farklılıklar gösterir?
4. Aşağıdaki faktörlerin Gilette tıraş kreminin talep eğrisini nasıl kaydıracağını açıklayınız.
 - a. Rakip tıraş kreminin fiyatı artar.
 - b. İşsizlikteki bir artışla, ekonomideki ortalama gelir seviyesi düşer.
 - c. Tıraş kremlerinden daha iyi olarak pazarlanan tıraş jelleri ve köpükleri piyasaya girer.
5. "Ucuz petrol"ün bitiyor olması ne anlama gelir? Bu, petrolün gelecekteki fiyatı için ne anlama gelir?
6. Arz Yasası neyi ifade eder? Tipik bir arz eğrisinin anahtar özelliği nedir?
7. Kabul etme istekliliği ile ödeme istekliliği arasındaki fark nedir? Bir ticaretin gerçekleşmesi için, kabul etme istekliliği ödeme istekliliğinden az mı, çok mu yoksa ona eşit mi olmalıdır?
8. Aşağıdaki faktörlerin köpüklü şarabın arz eğrisini nasıl kaydıracağını açıklayınız.
 - a. Yeni sulama teknolojisi bir bağın üzüm çıktısını arttırmaktadır.
 - b. Vasıfsız işçilerin göçündeki artıştan dolayı şarap üzümü toplayıcıların maaşları düşer.
 - c. Devlet mevsimsel işçilik için bir asgari ücret belirler.
9. Aşağıdakiler bir piyasadaki denge fiyatını nasıl etkiler?
 - a. Talepte sola kayma
 - b. Arzda sağa kayma
 - c. Talepte büyük bir sağa kayma ve arzda küçük bir sağa kayma
 - d. Arzda büyük bir sola kayma ve talepte küçük bir sola kayma
10. Dizüstü bilgisayarların paylaştırmada 50 \$ sabit fiyat uygulanması neden en iyi yol değildi? Başka verimli olacak dizüstü bilgisayar paylaşım yolları öneriniz.

Arz, Talep, Denge Bölüm Soruları

Problemler

1. Aşağıdaki tabloda Ülke 1'de çeşitli fiyatlarda talep edilen ve arz edilen çamaşır deterjanı fiyatlarının gösterildiğini varsayın.

F (\$)	Talep Edilen Miktar (milyon ons)	Arz Edilen Miktar (milyon ons)
2	65	35
4	60	40
6	55	45
8	50	50
10	45	55
12	40	60
14	35	65

- a. Tablodaki veriyi kullanarak çamaşır deterjanı piyasasındaki talep ve arz eğrilerini çiziniz.
- b. Bu piyasadaki denge fiyat ve miktarı nedir?
- c. Aşağıdaki tablolarda komşu ülkeler, Ülke 2 ve Ülke 3 için talep ve arz tabloları verilmiştir. Bu üç ülkenin bir ekonomik birlik kurup piyasalarını birleştirmeye karar verdiğini varsayınız. Tablodaki veriyi kullanarak yeni kurulan ekonomik birliğin piyasa talep ve arz eğrilerini çiziniz. Bu piyasadaki denge fiyatı ve miktarı nedir?

Ülke 2

F (\$)	Talep Edilen Miktar (milyon ons)	Arz Edilen Miktar (milyon ons)
2	35	5
4	30	10
6	25	15
8	20	20
10	15	25
12	10	30
14	5	35

Ülke 3

F (\$)	Talep Edilen Miktar (milyon ons)	Arz Edilen Miktar (milyon ons)
2	40	10
4	35	15
6	30	20
8	25	25
10	20	30
12	15	35
14	10	40

2. 1999'da, Coca-Cola şirketi kolanın fiyatını sıcak havada arttıran bir otomatik satış makinesi geliştirdi. Bu makinenin mantığını açıklamak üzere meşrubatlar için arz ve talep grafiğini gösterin.

3. Aşağıdaki durumları talep ve arzdeki eşzamanlı kaymaların nasıl açıklayacağını açıklayınız:

- a. Şeker hastaları tarafından kullanılan insülin enjeksiyon setinin fiyatı 45 \$'dan 52 \$'a çıkar, ancak denge miktarı aynıdır.
- b. Haşerelerin domates mahsulüne saldırması sonucu ketçabın üretim maliyeti artar. Yumuşak geçen kış, büyükbaş hayvan sürülerinin alışılmışın dışında çoğalmasına sebep olur ve hamburgerin fiyatının düşmesine sebep olur. Ketçabın denge miktarı değişmemiştir.

4. Ev satın almayı düşünen kişilerin (ev piyasasındaki talep ediciler) ve halihazırda ev sahibi olup evini satmayı düşünenlerin (ev piyasasında arz ediciler) birdenbire önümüzdeki yıl ev fiyatlarının bu yılkinden önemli ölçüde yüksek olacağına inanmaya başladıklarını varsayınız.

- a. Beklentilerdeki bu değişiklik bu sene ev için talep eğrisinin sağa mı sola mı kaymasına sebep olur? Açıklayınız.
- b. Beklentilerdeki bu değişiklik bu sene ev için arz eğrisinin sağa mı sola mı kaymasına sebep olur? Açıklayınız.

- c. Talep ve arz eğrilerindeki bu kaymalar bu yılki ev fiyatının artmasına mı azalmasına mı sebep olur? Arz ve talep eğrilerini kullanarak cevabınızı açıklayınız.

5. Brezilya dünyanın en büyük kahve üreticisidir. Brezilya'da 2013-2014'te Brezilya'nın kahve mahsulüne ciddi zarar veren bir kuraklık olmuştur. 2014'ün ilk üç ayında kahve çekirdeklerinin fiyatı iki katına çıkmıştır.

- a. Kahve fiyatlarındaki artışı açıklamak için arz ve talep grafiği kullanınız.
- b. Kahve ve çay ikame midir, tamamlayıcı mıdır? Açıklayınız.

- c. Bu kuraklığın çayın denge fiyatı ve miktarı üzerindeki etkisi sizce ne olmuştur? Cevabınızı açıklamak için çay piyasasının arz ve talep grafiğini çiziniz.

6. Florida'da portakal hasatına zarar veren keskin bir soğuk olmuştur ve bunun sonucunda portakal fiyatları artar. Portakal suyunun denge fiyatı artar mı, azalır mı, aynı mı kalır? Portakal suyunun denge miktarı artar mı, azalır mı, aynı mı kalır? Arz ve talep eğrisi grafiği kullanarak cevabınızı açıklayınız.

7. Apendektomi, apandisitinin alındığı operasyondur.

Arz, Talep, Denge Bölüm Soruları

olduğunu gösteriniz. (b) Teknolojik bir yenilik sayesinde cerrahlar apendektomiye çok daha düşük maliyetle geçirebiliyorlar. Apendektominin denge fiyatı artar mı, azalır mı, aynı mı kalır? Apendektominin denge miktarı artar mı, azalır mı, aynı mı kalır? Arz ve talep eğrisi grafiği ile cevabınızı savununuz.

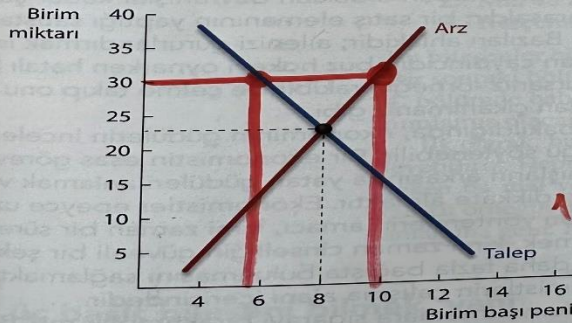
8. Sonoma, California'da toprak ya pinot noir şarabı için üzüm veya Gravenstein elmaları üretmek için kullanılabilir. Pinot noir talebi kalıcı bir şekilde epeyce sağa kaymıştır. Pinot noir talebindeki bu sağa kaymanın Gravenstein elmalarının denge fiyatı ve miktarı üzerindeki etkisi ne olur?

9. Bir arkadaşınızın aşağıdaki argümanı sunduğunu varsayınız:

Talepte sağa kayma fiyatta artışa sebep olur. Fiyattaki artış arz eğrisinde sağa kaymaya sebep olacaktır ve bu da fiyatta dengeleyici bir düşüğe sebep olacaktır. Dolayısıyla, talepteki bir artışın fiyat üzerindeki etkisinin ne olacağını söylemek mümkün değildir.

Arkadaşınızla hemfikir misiniz? Eğer değilseniz, arkadaşınızın akıl yürütmesindeki hata nedir?

10. Birleşik Krallık devleti aşırı içki içmeyi ve genel olarak alkol tüketimini azaltmak için alkol için minimum fiyat belirlemeyi düşünmektedir. Aşağıdaki grafiğin Birleşik Krallık'taki alkol piyasasını gösterdiğini varsayın. Alkolün şimdiki birim fiyatı 23 penidir ve her hafta 8 birim alkol tüketilmektedir. Devlet alkolün minimum birim fiyatını 30 peni olarak belirlerse piyasada ne olur? Devlet bu politikayı benimserse piyasada arz fazlası mı talep fazlası mı olacaktır? Açıklayınız.

11. Ağustosta pek çok istakoz vardır ve yakalaması kolaydır, ancak kasımda azdır ve yakalaması zordur. Ayrıca, tatilciler ağustos ayında istakoz talebini diğer aylara göre çok daha fazla sağa kaydırmaktadırlar. İstakozların ağustostaki denge fiyat ve miktarı kasımdaki denge fiyat ve miktarı ile karşılaştırınız. Arz ve talep grafiği kullanarak cevabınızı açıklayınız.

12. Tayland'da pirincin piyasa fiyatı 100 bahttır. Devlet pirinci 140 bahta almayı teklif etmektedir.

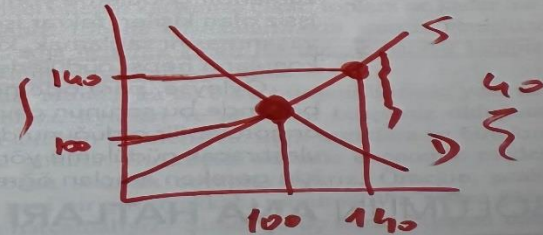
- a. Bu durum pirincin iç piyasadaki diğer alıcılarını nasıl etkileyecektir?
b. Arz ve talep grafiği kullanarak Tayland devletinin bu program altında ne kadar pirinç satın alması gerektiğini gösteriniz.

13. ABD şeker politikasının (2013 yılında) bir parçası olarak, devlet yurt içindeki şeker kamışı değirmenlerinden ham şekerli libresi 18,75 sente almayı teklif etti. Bu devlet teklifi şeker kamışı değirmenlerinin ürettiği ham şekerin tamamı için yapılmıştı. Devletin satın aldığı ham şeker, ham şeker fiyatlarını düşürmemek için, iç piyasada satılmamaktaydı.

- a. Bu politika altında, sizce devletin şeker için talep eğrisi nasıldır?
b. Bu politikanın iç piyasadaki şeker fiyatları üzerindeki olası etkisi nedir? Düşüncenizi arz ve talep grafiği ile açıklayınız.

14. Not: Bu soru biraz temel matematik gerektirir. Bilgisayarların talebi $M_T = 15 - 2F$, F bilgisayarın fiyatıdır. Başlangıçta bilgisayar arzı $M_A = F$.

- a. Orijinal denge fiyat ve miktarını bulunuz.
b. Hafıza çiplerinin ve anakartların (bilgisayarın iki önemli parçası) fiyatlarının arttığını ve buna bağlı olarak bilgisayarların arz eğrisinin $M_A = -3 + F$ olduğunu varsayınız. Yeni denge fiyat ve miktarını bulunuz.

4. BÖLÜM

► Tüketiciler ve Güdüler

- Satın Alıcının Problemi (Tüketiciler neyi alacaklarına nasıl karar verirler?)
- Zevk ve tercihler & Fiyatlar & Bütçe
- Bütçe kısıtı üzerinde mal sepetlerinin tercih edilmesi
- Fiyatlarda değişim olduğunda bütçe kısıtının hali
- Gelirde değişim olduğunda bütçe kısıtının hali
- TÜKETİCİ ARTIĞI KAVRAMI ve grafik üzerinde gösterimi
- *Kanıtı dayalı ekonomi: Bir sigara tiryakisi ayda 100 dolar ödeme karşılığında alışkanlıklarından vazgeçer mi?*
- TALEP ESNEKLİKLERİ
- Talebin fiyat esnekliği
- Talebin gelir esnekliği

Bölüm Soruları

Problemler

- Tim, American Airlines ve U.S. Airways arasındaki tek-
lif edilen birleşme hakkındaki bir okul raporu üzerinde
önceki yıla göre yüzde 3,7 arttığını, American Airlines
için hasılatın ise yaklaşık yüzde 6'lık bir artış kaydetti-
ğini buluyor. Buna dayanarak, yolcu trafiğinin 2012'de
American Airlines için U.S. Airways'den daha fazla art-
mış olması gerektiği çıkarımına varıyor. Tim'in çıkarımı
doğru mudur? Cevabınızı açıklayınız.
- Maya ayda 1.000 \$ kazanıyor ve gelirini elbiseye ve ki-
taplara harcıyor. Kitapların fiyatının 40 \$ ve elbisenin fi-
yatının 25 \$ olduğunu varsayınız.
 - Maya'nın bütçe kısıtını bir grafikte gösteriniz. Bu
bütçe kısıtının eğimini ve eksenleri kestiği noktaları
(kesenleri) belirleyiniz.
 - Kitapların fiyatının 50 \$'a çıktığını, Maya'nın geliri-
nin 1.000 \$'da aynı kaldığını ve elbisenin fiyatının 25
\$'da aynı kaldığını varsayınız. Maya'nın yeni bütçe
kısıtını gösteren yeni bir grafik çiziniz. Bu bütçe kısı-
tının eğimini ve kesenlerini belirleyiniz.
 - Şimdi kitapların fiyatının 40 \$'da aynı kaldığını fak-
at elbisenin fiyatının 20 \$'a düştüğünü ve Maya'nın
gelirinin de 800 \$'a düştüğünü varsayınız. Maya'nın
yeni bütçe kısıtını gösteren yeni bir grafik çiziniz. Bu
bütçe kısıtının eğimini ve kesenlerini belirleyiniz.
 - Bu sorunun b ve c kısımlarını cevaplamak için çizdi-
ğiniz bütçe kısıtlarını karşılaştırınız.
- X'in fiyatının 40 \$, Y'nin fiyatının 50 \$ olduğunu ve bir
tüketicinin 400 \$ gelire sahip olduğunu varsayınız.
 - Bu tüketici için bütçe kısıtını çiziniz. Bir birim X mal-
ından satın almanın fırsat maliyeti nedir?
 - X ve Y'nin aşağıdaki kombinasyonlarından hangisi
tüketicinin bütçe kısıtı üzerinde bir nokta ile tem-
sil edilmektedir? Bütçe kısıtı grafiğinizde üç sepeti
işaretleyiniz.
 - 10 birim X ve 1 birim Y
 - 5 birim X ve 4 birim Y
 - 1 birim X ve 2 birim Y
- Akio iki mal tüketmektedir, kitap ve kazak. Geliri 24
dolardır, kazak fiyatı 4 dolardır ve bir kitabın fiyatı 2
dolardır.
 - Akio'nun anne ve babasının doğum günü için ona 8
dolar verdiğini varsayınız. Akio'nun bütçe kümesini
çiziniz.
 - Şimdi Akio'nun anne ve babasının ona 8 dolar vermek-
tense doğum günü için ona iki kazak vermiş olduğunu
varsayınız. Akio çok kibar bir gençtir ve anne ve ba-
basının kendisine vermiş olduğu bir hediye asla iade
etmez. Akio'nun bütçe kümesini çiziniz.
 - a ve b kısımlarına verdiğiniz cevaplara göre, şunlar
mümkün müdür?

Akio 8 dolarlık bir hediye iki kazaklık bir hediyeye
tercih ederdi.

İki kazaklık bir hediyeyi 8 dolarlık bir hediyeye tercih
ederdi.

8 dolarlık bir hediye ile iki kazaklık bir hediye ara-
sında kayıtsız olurdu.

- Hanna'nın sinema ve konserler için harcadacağı 100 do-
lari bulunuyor. Bir sinema biletinin 10 dolar ve bir konser
biletinin 50 dolar olduğunu varsayınız.
 - Sinema biletleri ve konser biletleri için bütçe kısıtını
Hanna için oluşturunuz.
 - Konser biletlerinin fiyatı 40 dolara düşerse, bütçe kı-
sıtında meydana gelecek değişimi gösteriniz.
 - Sinema biletlerinin fiyatı iki katına çıkarsa bütçe kı-
sıtında meydana gelecek değişimi gösteriniz.
 - Eğer Hanna 100 dolar yerine 200 dolara sahip olursa,
bütçe kısıtında meydana gelecek değişimi gösteriniz.
 - Bütçe kısıtı üzerinde Hanna'nın nerede tüketmeye
karar vereceğini neden belirleyemeyeceğimizi
açıklayınız.
- Bir ekonomi öğrencisi olan Georgiana petrol fiyatlarının
durmadan arttığını fark eder. Ayrıca petrolün aslında to-
pam tüketiminin de arttığını gözlemler. Georgiana bunun
Talep Yasası'na aykırı bir durum olduğu yargısına varır.
Georgiana'ya katılıyor musunuz? Cevabınızı dikkatlice
açıklayınız.
- Bu ay CD'lere ve sinemaya gitmeye 40 dolar harcamaya
karar verdiriz. Farklı CD ve sinemaya gitme miktarların-
dan aldığımız toplam yararlar aşağıdaki tabloda gösteril-
mektedir. Bir CD'nin fiyatı 10 dolardır ve sinemaya bir
kere gitmenin fiyatı da 10 dolardır.

	CD			Sinema		
	Toplam Yarar (A)	Marjinal Yarar (B)	Dolar Başına Marjinal Yarar (C)	Toplam Yarar (D)	Marjinal Yarar (E)	Dolar Başına Marjinal Yarar (F)
Miktar						
0	0	x	x	0	x	x
1	200			140		
2	360			260		
3	500			360		
4	620			440		

- Yukarıdaki tabloda B,C,E ve F sütunlarını
tamamlayınız.
- Toplam yararınızı hangi CD-sinema kombinasyonu
eniyiler? Gerekçenizi açıklayınız.
- Yerel sinema salonunun bir öğrenci indirimi teklif et-
meye karar verdiğini ve bunun sonucunda sinemaya
gitmenin fiyatının 5 dolara düştüğünü varsayınız.

Bölüm Soruları

Eğer CD'lerin fiyatı 10 dolarda kalırsa ve CD'lere ve sinemaya gitmeye 40 dolar harcamaya devam ediyorsanız, şimdi hangi kombinasyon toplam yararınızı eniyiler? Gerekçenizi açıklayınız.

8. Aşağıdaki talep planını dikkate alınız:

Fiyat	Miktar
12 \$	5
10 \$	10
5 \$	20
3 \$	30

a. Aşağıdaki fiyat artışları için talep esnekliğini hesaplamak üzere orta nokta formülünü kullanınız:

i. 3 \$'dan 5 \$'a

ii. 5 \$'dan 10 \$'a

iii. 10 \$'dan 12 \$'a

b. Fiyat 3 \$'dan 5 \$'a yükseldiğinde, harcamalar artar mı, düşer mi, aynı mı kalır? Fiyat 5 \$'dan 10 \$'a arttığında ne olur? Peki fiyat 10 \$'dan 12 \$'a yükseldiğinde?

c. Sorunun (a) kısmına cevap verdikten sonra, (b) kısmına cevabınızı neden tahmin edebiliyor olmanız lazım?

9. 2012'nin başlarında, global bir kahvehane şirketi olan Starbucks, içeceklerinin bazılarının fiyatını ülkenin belirli kısımlarında, daha çok kuzeydoğudaki ve güneydeki eyaletlerde, artırdı. Bazıları bunun iyi bir fikir olmadığını düşünmekte iken, pek çok analist fiyat artışının hasılatı olumsuz şekilde etkilemeyeceği konusunda hemfikir. Analistlerin (Starbucks'ın hasılatının düşmeyeceğine dair) iddiasının tutması için neyin doğru olması gerekirdi?

10. Sven üniversiteden mezun olup da bir iş bulduğunda, geliri 15.000 dolardan 60.000 dolara yükseldi. Tüketim alışkanlıkları da ciddi bir şekilde değişti. Sven'in talebinin yay gelir esnekliğini belirlemek üzere aşağıdaki bilgiyi kullanınız ve malın normal, düşük ya da lüks mal olup olmadığını ifade ediniz: Yay gelir esnekliği gelir ve miktarın orta noktalarını kullanmaktadır.

a. Sven'in Ramen erişte tüketimi haftada 7 paketten fazla düşmüştür.

b. Kravat tüketimi yılda 1'den yılda 11'e çıkmıştır.

c. Sven'in gözde burrito mekanında burrito tüketimi haftada 1'den haftada 2'ye çıkmıştır.

11. Hem Walmart hem de Target indirimli perakende satıcılarıdır. Bununla birlikte, 2009'daki Büyük Durgunluk'ta, Walmart'ın satışları aslında artarken, Target'in mağaza satışları düştü. Aşağıdaki ifadeleri inceleyiniz ve bu sonucu açıklayabilecek olanları belirleyiniz.

i. Walmart Target'a göre yiyecek ve sağlık ürünlerini daha çok stoklamaktadır.

ii. Target kendisini piyasada ev aksesuarları ve elbise alanında düşük maliyetli bir perakendeci olarak konumlandırıyor.

iii. Walmart'ın yıllık hasılatı, ortalamada, Target'in yıllık hasılatından daha yüksek oldu.

iv. Hem Target hem de Walmart fiyat hassasiyeti olan pek çok tüketici çekmektedir.

v. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki işsizlik seviyesi 2009 durgunluğu esnasında ciddi miktarda arttı.

12. 2008 durgunluğu gibi bir ekonomik çöküş esnasında, McDonald's gibi bir fast-food zinciri, satışlarını korumak için hangi fiyatlandırma stratejilerini kullanabilirdi? Cevabınızda bu bölümde tartışılmış olan kavramların bazılarını kullanınız.

13. Nadia iki mal tüketmektedir, yiyecek ve elbise. Yiyecek fiyatı 2 dolar, elbise fiyatı 5 dolar ve geliri 1000 dolardır. Nadia yiyecek fiyatı, elbise fiyatı ve de gelirinden bağımsız olarak gelirinin her zaman yüzde 40'ını yiyeceğe harcamaktadır.

a. Yiyecek talebinin fiyat esnekliği nedir?

b. Elbise fiyatına göre yiyecek talebinin çapraz fiyat esnekliği nedir?

c. Yiyecek talebinin gelir esnekliği nedir?

Mikro İktisat

5. BÖLÜM

► Satıcılar ve Güdüler

- Tam rekabetçi bir piyasada satıcılar
- Satıcının Temel Problemi (Üreticiler neyi, ne kadar üreteceklerine nasıl karar verirler?)
- Malların Üretilmesi
- İş yapma maliyeti (girdiler, ücretler)
- İş yapmanın ödülleri (Hasılat, kar)
- Gelirde değişim olduğunda bütçe kısıtının hali
- *Arzın fiyat esnekliği*
- *Üretici Artığı*

Satıcılar ve Güdüler

Nihai Amaç?

Gdlenen satıcının davranışları?

Tam Rekabetçi bir piyasada satıcılar

- Birden fazla retici & Tüketici
- Giriş – ıkış serbestisi
- zdeş & homojen mallar
- Fiyat kabullenicilik

Satıcılar ve Güdüler

Satıcının & Üreticinin temel problemleri

- *Malların üretilmesi (neyi, nasıl yapacağını bilmek)*
- *İş yapma maliyeti (girdiler, ücretler)*
- *İş yapmanın ödülleri (hasılat, kar)*

- Malların Üretilmesi -

- Üretim nedir?
- Üretim fonksiyonu nedir?
- Çine’de üretilen peynirleri paketleyen firma düşünelim.
- Girdileri nedir? (Emek + fiziki sermaye –makine, donanım, yapılar)
- Ekonomide kısa ve uzun dönem ayrımı
- Sabit üretim faktörü & Değişken üretim faktörü
- Marjinal ürün kavramı

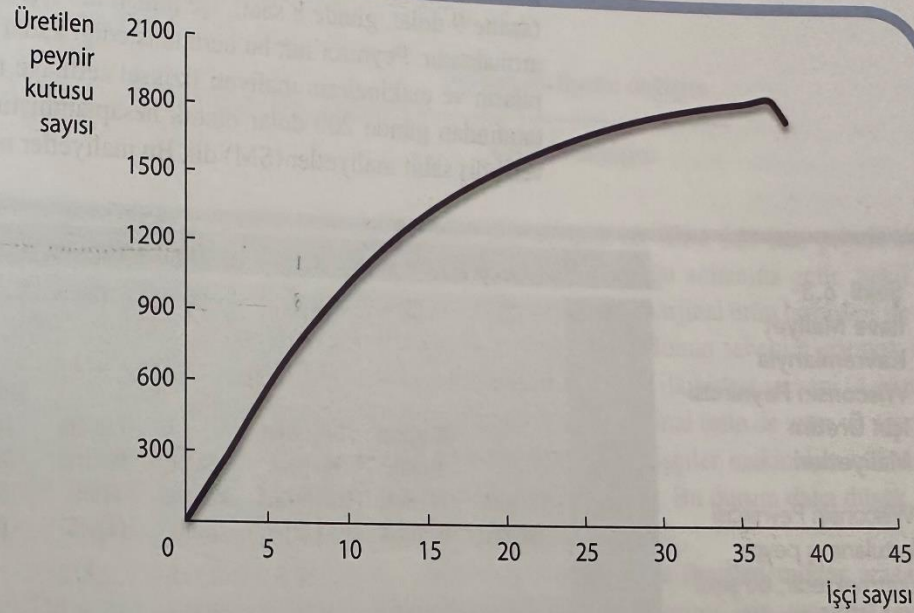
Şekil 6.1 Wisconsin Peynircisi için Üretim Verileri

Wisconsin Peynircisi'nin görevi günde ne kadar çıktı üreteceğini seçmektir ve tablo verilmiş herhangi bir çıktı seviyesi için firmanın ihtiyaç duyacağı işçi sayısını özetlemektedir. İlk sütun gün başına üretilen peynir kutusu sayısıdır, ikinci sütun çalıştırılan işçi sayısıdır ve üçüncü sütun marjinal üründür: yani her ilave girdi (bu durumda, işçiler) tarafından üretilen ilave çıktı.

(1) Günlük Çıktı	Üretim Detayları	
	(2) İşçi Sayısı	(3) Marjinal Ürün
0	0	
100	1	
207	2	100
321	3	107
444	4	114
558	5	123
664	6	114
762	7	106
854	8	98
939	9	92
1019	10	85
1092	11	80
1161	12	73
1225	13	69
1284	14	64
1339	15	59
1390	16	55
1438	17	51
.	.	48
.	.	.
.	.	.
.	.	.
1934	38	10
1834	39	-100

Şekil 6.2 Peynirci için Kısa Dönem Üretim Fonksiyonu

Burada işçilerin sayısı x ekseninde ve üretilen peynir kutusu sayısı da y ekseninde gösterilmiştir. İşçilerin sayısı artarken, üretilebilecek peynir kutusu sayısı artış eğilimindedir, fakat farkedeceğiniz gibi ilk 10-15 işçi, üretimde 25 inci-35 inci ilave işçiden çok daha dik bir artışa yol açmaktadır. Yine fark edeceğiniz gibi aslında en son işçi verimliliği azalmaktadır.

«Üretim fonksiyonunun ortaya çıkardığı 3 özellik»

- 1) Marjinal ürün ilk birkaç işçi ile artmaktadır. (Uzmanlaşma, iş bölümü)
- 2) İşçi sayısı artmaya devam ettiğinde, marjinal ürün azalmaktadır. (Azalan getiri sayısı, Kapital sabit kalmış olabilir.)
- 3) İşçi sayısını aşırı artırmak, toplam üretimi azaltabilir. (çok fazla izdiham, hareket edememe)

Satıcılar ve Güdüler

- İş yapmanın maliyeti- (maliyet eğrileri ile tanışmak)

Toplam üretim maliyeti= değişken maliyet + sabit maliyet

Ortalama toplam maliyet?

Ortalama değişken maliyet?

Ortalama sabit maliyet?

Marjinal maliyet?

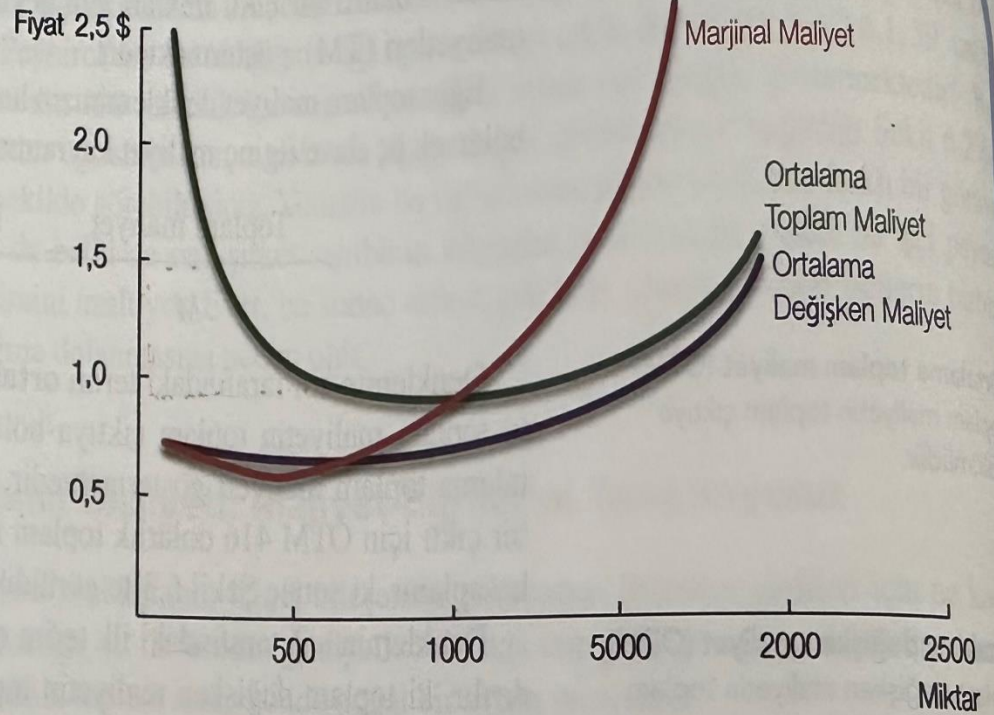
Şekil 6.3
İlave Maliyet
Kavramlarıyla
Wisconsin Peynircisi
için Üretim
Maliyetleri

Wisconsin Peynircisi kutulanmış peynir üretmektedir; bu şekil değişik seviyedeki üretimin maliyetini özetlemektedir. Toplam maliyet sabit ve değişken maliyetin toplamıdır. Ortalama toplam maliyet, ortalama sabit maliyet ve ortalama değişken maliyetin toplamıdır. Marjinal maliyet, bir birim daha fazla çıktı üretmekle ilişkili toplam maliyetteki değişikliklerdir. Kolaylık açısından sayılar yuvarlanmıştır.

Üretim Maliyeti									
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
Günlük Çıktı (M)	Çalışan Sayısı	Marjinal Ürün = (1) deki değişim	Değişken Maliyet (DM)=72 \$ x (2)	Sabit Maliyet (SM)	Toplam Maliyet (TM)= (4)+(5)	Ortalama Toplam Maliyet (OTM) = (6)/(1)	Ortalama Değişken Maliyet (ODM) = (4)/(1)	Ortalama Sabit Maliyet (OSM) = (5)/(1)	Marjinal Maliyet (MM) = (6) daki değişim/ (1) deki değişim
0	0		0 \$	200 \$	200 \$				
100	1	100	72 \$	200 \$	272 \$	2,72 \$	0,72 \$	2,00 \$	0,72 \$
207	2	107	144 \$	200 \$	344 \$	1,66 \$	0,70 \$	0,97 \$	0,67 \$
321	3	114	216 \$	200 \$	416 \$	1,29 \$	0,67 \$	0,62 \$	0,63 \$
444	4	123	288 \$	200 \$	488 \$	1,10 \$	0,65 \$	0,45 \$	0,59 \$
558	5	114	360 \$	200 \$	560 \$	1,00 \$	0,65 \$	0,36 \$	0,63 \$
664	6	106	432 \$	200 \$	632 \$	0,95 \$	0,65 \$	0,30 \$	0,68 \$
762	7	99	504 \$	200 \$	704 \$	0,92 \$	0,66 \$	0,26 \$	0,73 \$
854	8	92	576 \$	200 \$	776 \$	0,91 \$	0,67 \$	0,23 \$	0,78 \$
939	9	85	648 \$	200 \$	848 \$	0,90 \$	0,69 \$	0,21 \$	0,85 \$
1019	10	80	720 \$	200 \$	920 \$	0,90 \$	0,71 \$	0,20 \$	0,90 \$
1092	11	73	792 \$	200 \$	992 \$	0,91 \$	0,73 \$	0,18 \$	0,99 \$
1161	12	69	864 \$	200 \$	1.064 \$	0,92 \$	0,74 \$	0,17 \$	1,04 \$
1225	13	64	936 \$	200 \$	1.136 \$	0,93 \$	0,76 \$	0,16 \$	1,13 \$
1284	14	59	1.008 \$	200 \$	1.208 \$	0,94 \$	0,79 \$	0,16 \$	1,22 \$
1339	15	55	1.080 \$	200 \$	1.280 \$	0,96 \$	0,81 \$	0,15 \$	1,31 \$
1390	16	51	1.152 \$	200 \$	1.352 \$	0,97 \$	0,83 \$	0,14 \$	1,41 \$
1438	17	48	1.224 \$	200 \$	1.424 \$	0,99 \$	0,85 \$	0,14 \$	1,50 \$

**Şekil 6.4 Wisconsin Peynircisi için
Marjinal Maliyet, Ortalama Toplam
Maliyet ve Ortalama Değişken Maliyet
Eğrileri**

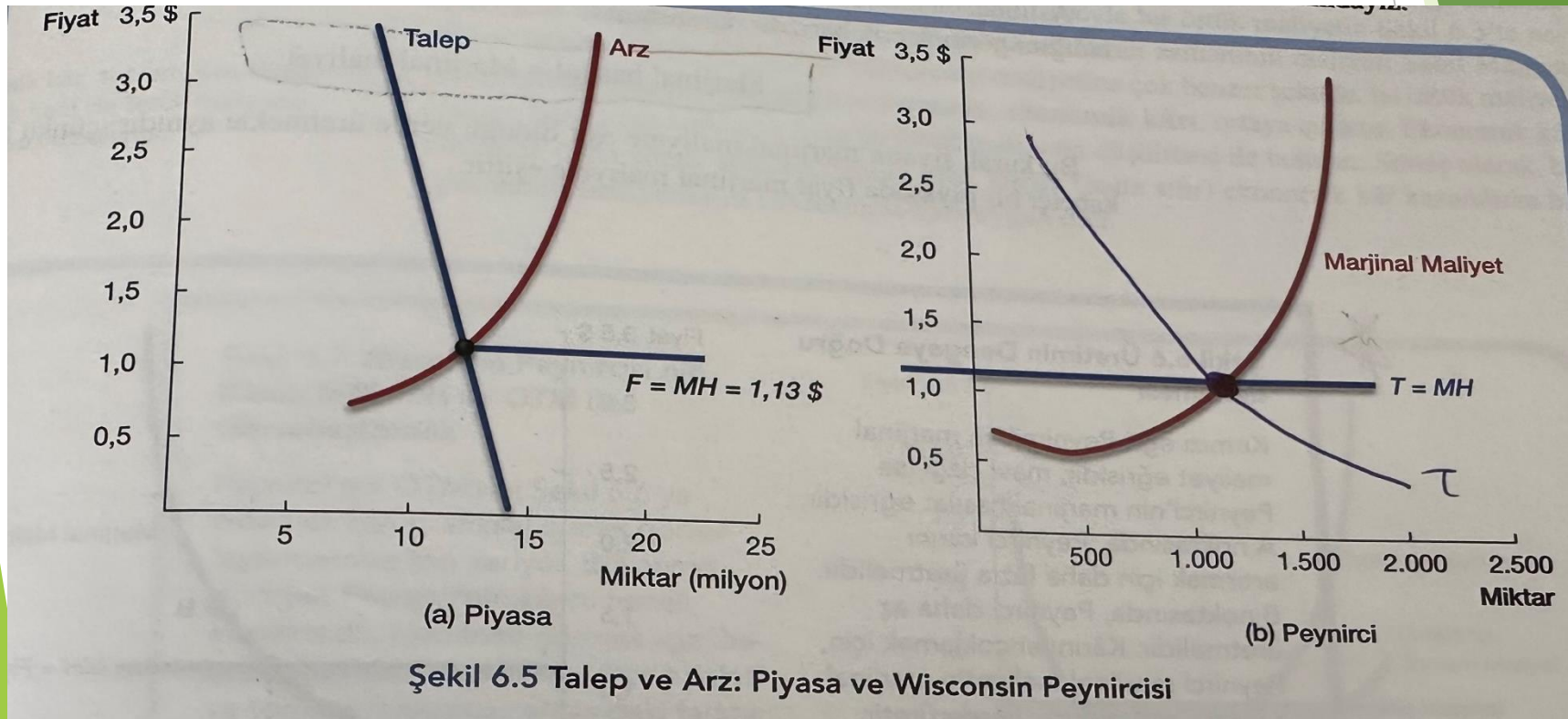
Bu grafik çıktı (ya da miktar)
x-ekseninde ve maliyet (ya da fiyat)
y-ekseninde olmak üzere değişik ma-
liyet ölçütlerinin çizimidir. Her maliyet
ölçütü değişik çıktı seviyelerinde çizil-
miştir. Farkedileceği gibi, MM eğrisi
OTM ve ODM eğrilerini karşılık gelen
minimumlarında kesmektedir.

Satıcılar ve Güdüler

- İş yapmanın ödülü- (hasılat eğrileri ile tanışmak)

Hasılat nedir? Toplam hasılat nasıl bulunur?
Fiyatı ne belirler? Arz & talep kesişimi...

Kârı hesaplamak

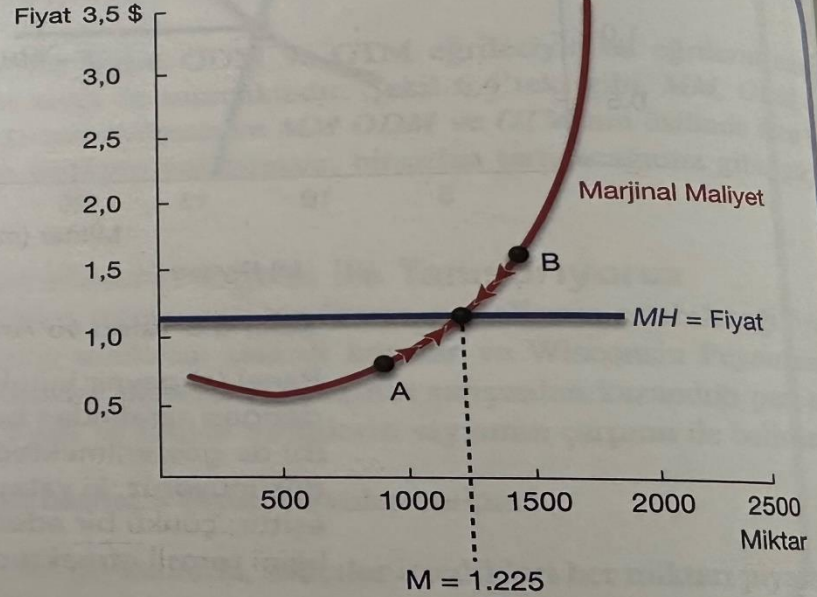
Toplam hasılat – toplam maliyet
(P X Q) (ortalama toplam maliyet X Q)

Peki ne kadar üretmeli peynirci?

Şekil 6.6 Üretimin Dengeye Doğru İlerlemesi

Kırmızı eğri Peynirci'nin marjinal maliyet eğrisidir, mavi çizgi ise Peynirci'nin marjinal hasılat eğrisidir. A noktasında, Peynirci kârını artırmak için daha fazla üretmelidir. B noktasında, Peynirci daha az üretmelidir. Kârını ençoklamak için, Peynirci marjinal maliyetin marjinal hasılatla eşit olduğu yerde üretir.

Arzın fiyat Esnekliği

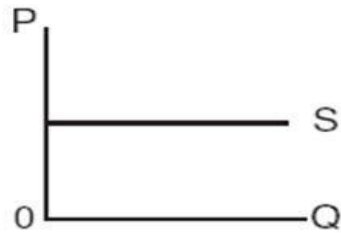
Arzın Fiyat Esnekliği

- Arz edilen miktarın malın fiyatındaki değişmeye karşı olan hassasiyetini ifade eder.

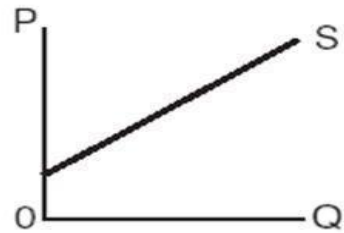
$$\text{Arzın fiyat esnekliği } (E_y) = \frac{\text{Arz edilen miktardaki \% değişim}}{\text{Fiyattaki \% değişim}}$$

Ceteris paribus, arz edilen miktarla fiyat arasında pozitif bir ilişki olduğundan arzın fiyat esnekliği her zaman pozitifdir.

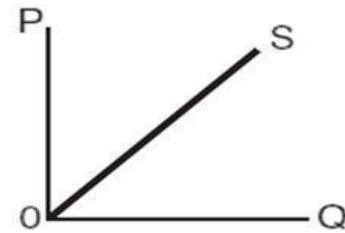
Çeşitli Arz Esneklikleri

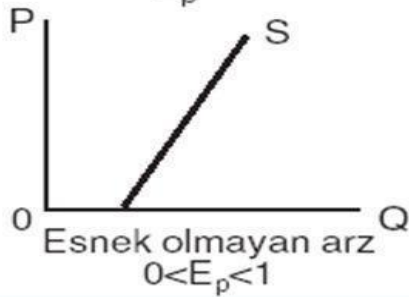
Sonsuz esnek arz
 $E_p = \infty$

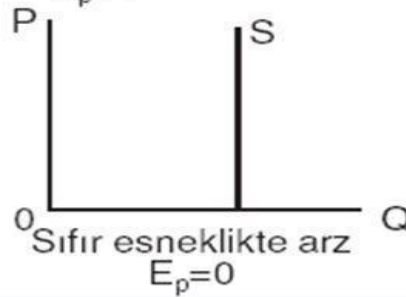
Esnek arz
 $E_p > 1$

Birim esneklikte arz
 $E_p = 1$

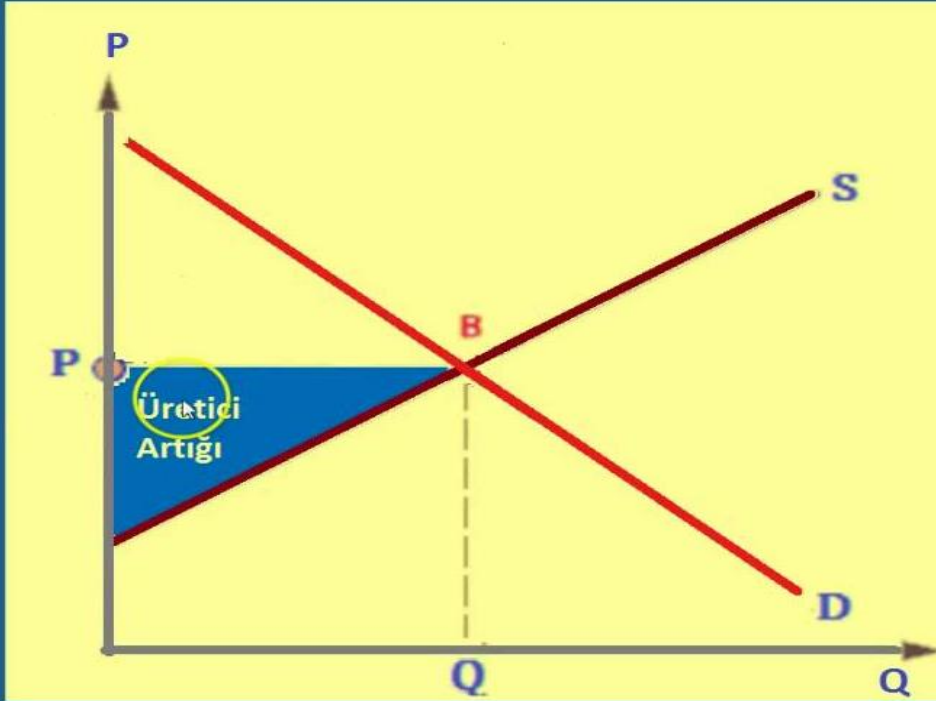

Esnek olmayan arz
 $0 < E_p < 1$

Sıfır esneklikte arz
 $E_p = 0$

Üretici Artığı

Bölüm Soruları

Sorular

1. Bir firmanın bir ürüne ait dünya piyasasının yüzde 55'lik payına sahip olduğunu, diğer 147 firmanın ise piyasanın kalan yüzde 45'ine sahip olduğunu varsayınız. Böylesine büyük sayıda alıcı ve satıcı ile, bu piyasanın rekabetçi olma olasılığı var mıdır? Cevabınızı açıklayın.
2. Tam rekabetçi bir piyasada satıcıların mallarını farklı fiyatlandırabileceklerini düşünür müsünüz? Cevabınızı açıklayınız.
3. Giriş için yasal veya teknik engellerin ortaya çıkması tam rekabetçi bir piyasada uzun dönemdeki dengeyi nasıl etkilerdi?
4. Tam rekabetçi bir piyasada marjinal maliyet eğrisi ve ortalama toplam maliyet eğrisi arasındaki ilişkiyi göstermek için bir grafik kullanınız. Marjinal maliyet ortalama toplam maliyetten küçük iken ortalama toplam maliyetle ilgili ne sonuca ulaşırsınız?
5. Tam rekabetçi piyasalardaki tekil firmaların karşı karşıya oldukları talep eğrileri yatay olduğunda, endüstri talep eğrisinin aşağıya doğru eğimlenmesinin sebebi nedir?
6. Rekabetçi bir piyasadaki bir firma kârını ençoklamak üzere hangi çıktı seviyesini üreteceğine nasıl karar verir?
7. Muhasebe kârının pozitif fakat ekonomik kârın negatif olması mümkün müdür? Bir örnekle açıklayınız.
9. Tam esnek, tam esnemez ve birim esnek arz eğrilerini belirleyiniz.
9. Kâr ençoklayan bir firma, eğer piyasadaki fiyat kısa dönemdeki ortalama üretim maliyetinin altına düşmüş olsa, çalışmaya devam eder mi?
10. Üretici artığı ile ne kastedilmektedir? Bir rekabetçi piyasada üretici artığı nasıl hesaplanır?
11. Aşağıdaki durumların her birinde, rekabetçi bir firmanın üretici artığı artar mı, azalır mı, değişmez mi? Belirleyiniz.
 - i. Ürüne olan talep artar.
 - ii. Firmanın marjinal üretim maliyeti artar.
 - iii. Ürünün piyasa fiyatı düşer.

$$MM = MA = F$$

Bölüm Soruları

Problemler

1. Eski evleri onarmak tesisatçılık ve marangozluk gerektirir. (Elinden herşey gelen ama hiçbir şeyin ustası olmayan) Jack idare edecek kadar bir marangoz ve idare edecek kadar bir tesisatçıdır, fakat herhangi birinde özel olarak iyi değildir. Eğer tüm tesisatçılığı ve marangozluğu kendisi yapacak olursa, yılda iki ev onarabilir. Ücreti yılda 50.000 dolardır.
 - a. Jack'in iki eski evi onarmayla ilgili ortalama toplam maliyeti nedir?
 - b. George ise mükemmel bir tesisatçıdır ve Harriet de mükemmel bir marangozdur. Yılda beş ev onaracak şekilde tüm tesisat işlerini George ve tüm marangozluk işlerini Harriet yapabilir. Her biri yılda 50.000 dolarlık bir ücret elde eder. Eğer George ve Harriet birlikte çalışır ve her yıl beş ev onaracak olursa, ortalama maliyetleri nedir?
 - c. Bu problem ölçek ekonomisinin kaynaklarından bir tanesi hakkında size ne söylemektedir?
2. Alaska'da Somon balıkçılığı mevsimsel bir iştir; Mayıs ile eylül arası somon ve pisi balığı avlamak için en iyi zamandır. Küçük bir ticari balıkçı olan Toland Balıkçılık en yüksek miktardaki avı geçen sene kaydetti. Bu seneki balık sezonuna aynı miktarda işçi ve donanım ile başladılar. Yeni sezona da iyi başlamış olarak, Toland işçi alımını önemli miktarda artırdı. Bununla birlikte, balıkçı şirketi trol ve diğer balık avlama donanımına ilave bir yatırım yapmadı.
 - a. Diğer şeyler aynı kalmak üzere, kısa dönemde her bir yeni işçinin marjinal ürününe ne olması olasıdır?
 - b. Sonucun uzun dönemde farklı olma olasılığı var mıdır? Cevabınızı açıklayınız.
3. ABC Widget (Ivır Zıvır) Şirketi'nin kısa dönem maliyetleri hakkında şu bilgi size veriliyor:

Bölüm Soruları

3. ABC Widget (İvır Zıvır) Şirketi'nin kısa dönem maliyetleri hakkında şu bilgi size veriliyor:

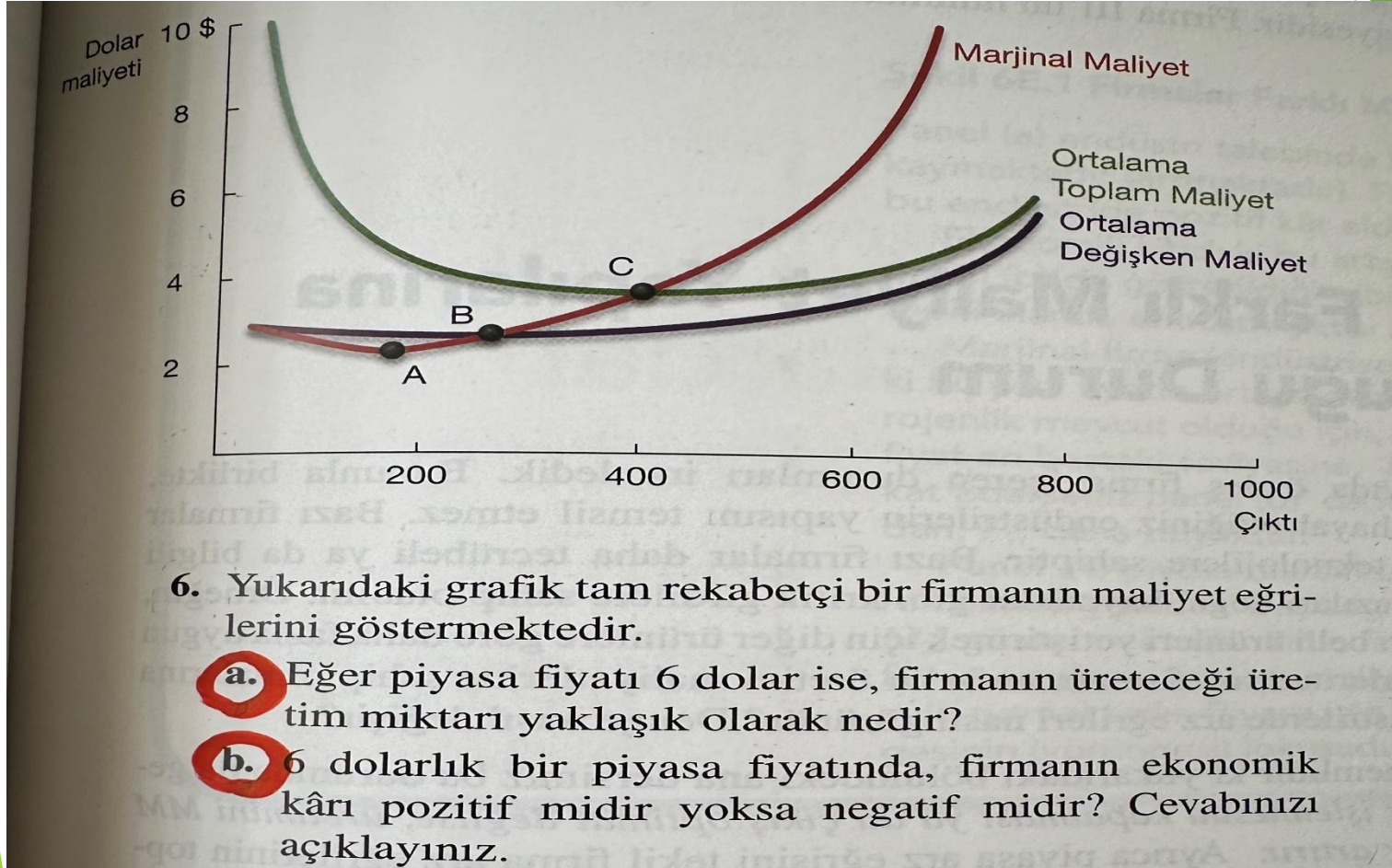
Ivır Zıvır Miktarı	Toplam Sabit Maliyet	Toplam Değişken Maliyet	Toplam Maliyet
0	10 \$	—	—
1	—	1 \$	—
2	—	3 \$	13 \$
3	—	6 \$	16 \$
4	—	10 \$	—
5	—	—	25 \$
6	10 \$	21 \$	—

140

Bölüm 6 | Satıcılar ve Güdüler

- 5 parça (ıvır zıvır) üretmenin ortalama sabit maliyetini bulunuz.
- Üçüncü (ıvır zıvır) parçanın marjinal maliyeti 2 parça üretmenin ortalama maliyetinden daha büyük müdür? Üçüncü parçanın üretimi ortalama toplam maliyette bir artışa mı yol açar yoksa ortalama toplam maliyeti azaltır mı?
- 4 (ıvır zıvır) parça üretmenin ortalama toplam maliyetini bulunuz.
- Altıncı (ıvır zıvır) parçayı üretmenin marjinal maliyetini bulunuz.

Bölüm Soruları

Bölüm Soruları

Problemler

1. Eski evleri onarmak tesisatçılık ve marangozluk gerektirir. (Elinden herşey gelen ama hiçbir şeyin ustası olmayan) Jack idare edecek kadar bir marangoz ve idare edecek kadar bir tesisatçıdır, fakat herhangi birinde özel olarak iyi değildir. Eğer tüm tesisatçılığı ve marangozluğu kendisi yapacak olursa, yılda iki ev onarabilir. Ücreti yılda 50.000 dolardır.
 - a. Jack'in iki eski evi onarmayla ilgili ortalama toplam maliyeti nedir?
 - b. George ise mükemmel bir tesisatçıdır ve Harriet de mükemmel bir marangozdur. Yılda beş ev onaracak şekilde tüm tesisat işlerini George ve tüm marangozluk işlerini Harriet yapabilir. Her biri yılda 50.000 dolarlık bir ücret elde eder. Eğer George ve Harriet birlikte çalışır ve her yıl beş ev onaracak olursa, ortalama maliyetleri nedir?
 - c. Bu problem ölçek ekonomisinin kaynaklarından bir tanesi hakkında size ne söylemektedir?
2. Alaska'da Somon balıkçılığı mevsimsel bir iştir; Mayıs ile eylül arası somon ve pisi balığı avlamak için en iyi zamandır. Küçük bir ticari balıkçı olan Toland Balıkçılık en yüksek miktardaki avı geçen sene kaydetti. Bu seneki balık sezonuna aynı miktarda işçi ve donanım ile başladılar. Yeni sezona da iyi başlamış olarak, Toland işçi alımını önemli miktarda artırdı. Bununla birlikte, balıkçı şirketi trol ve diğer balık avlama donanımına ilave bir yatırım yapmadı.
 - a. Diğer şeyler aynı kalmak üzere, kısa dönemde her bir yeni işçinin marjinal ürününe ne olması olasıdır?
 - b. Sonucun uzun dönemde farklı olma olasılığı var mıdır? Cevabınızı açıklayınız.
3. ABC Widget (Ivır Zıvır) Şirketi'nin kısa dönem maliyetleri hakkında şu bilgi size veriliyor:

Mikro İktisat

6. BÖLÜM

► Ticaret

Serbest ticaret işinizi kaybetmeye sebep olur mu?

- Üretim olanakları eğrisi derken?
- Ticaretin temeli mutlak değil karşılıklı üstünlüktür!
- Özelleşme (karşılaştırmalı üstün olan alanda uzmanlaşma)
- Ticarete kazananlar & Kaybedenler
- Serbest ticarete karşı protesto gerekçeleri

Üretim Olanakları Eğrisi

- Ticaretin altında yatan motivasyon
- İş bölümü
- Uzmanlaşma
- Daha iyi hale gelmek
- Win & Win (Kazan – Kazan)

Üretim Olanakları Eğrisi

Bir örnek: KYK kredisi yetmeyen ve ailesine yük olmak istemeyen bilgisayar mühendisi «sizi» düşünelim. Siz, internet siteleri tasarlayan ve bu siteler üzerinde çalışan programlar yazan iş yerinde hafta sonları çalışmak için işe giriyorsunuz. İlk göreviniz 240 internet sitesi oluşturmak ve her siteye özgü 240 ayrı program yazmak olsun. 8 saatlik bir iş gününde üretim programınıza bir bakalım... Ve akabinde üretim olanakları eğrimizi oluşturalım!

Şekil 8.1 Üretim Programınız

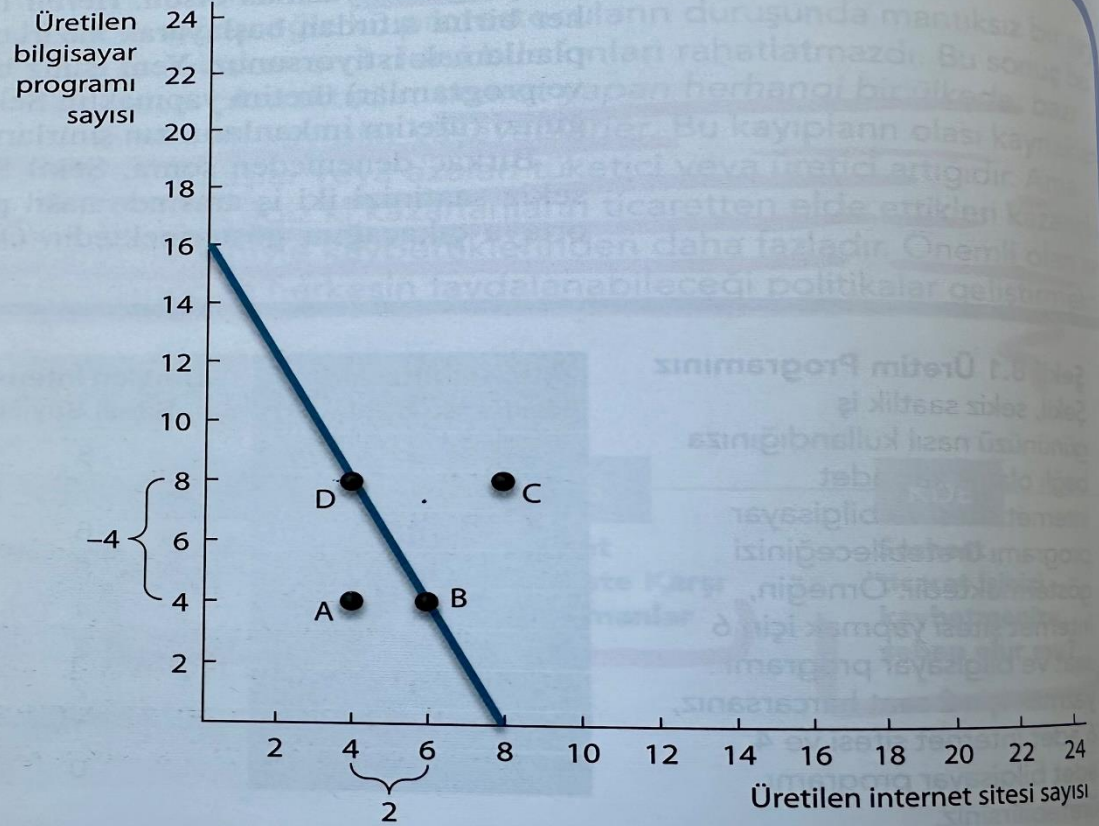
Şekil, sekiz saatlik iş gününüzü nasıl kullandığınıza bağlı olarak kaç adet internet sitesi ve bilgisayar programı üretebileceğinizi göstermektedir. Örneğin, internet sitesi yapmak için 6 saat ve bilgisayar programı yazmak için 2 saat harcarsanız, 6 adet internet sitesi ve 4 adet bilgisayar programı üretebilirsiniz.

İnternet Sitesinde Harcanan Saat	Üretilen İnternet Sitesi Sayısı	Bilgisayar Programlarında Harcanan Saat	Üretilen Bilgisayar Programı Sayısı
8	8	0	0
7	7	1	2
6	6	2	4
5	5	3	6
4	4	4	8
3	3	5	10
2	2	6	12
1	1	7	14
0	0	8	16

Üretim Olanakları Eğrisi

Şekil 8.2 Üretim Olanakları Eğrisi

ÜOE üretim imkanlarının grafikte gösterilmiş halidir. Bölüm 5'teki bütçe kısıtına çok benzer şekilde, ÜOE'nin eğimi bir internet sitesi daha üretmek için kaç adet bilgisayar programından vazgeçmeniz gerektiğini gösterir. ÜOE'nin üstündeki noktalar (B noktası ve D noktası gibi) ulaşılabilir ve etkin noktalardır. ÜOE'nin içindeki noktalar (A noktası gibi) ulaşılabilir ama etkin olmayan noktalardır. ÜOE'nin dışındaki noktalar (C noktası gibi) ulaşamaz noktalardır.

Fırsat Maliyetini Hesaplama

Sizin için İnternet sitesi üretmenin fırsat maliyeti nedir?

Sizin için Bilgisayar Programı üretmenin fırsat maliyeti nedir?

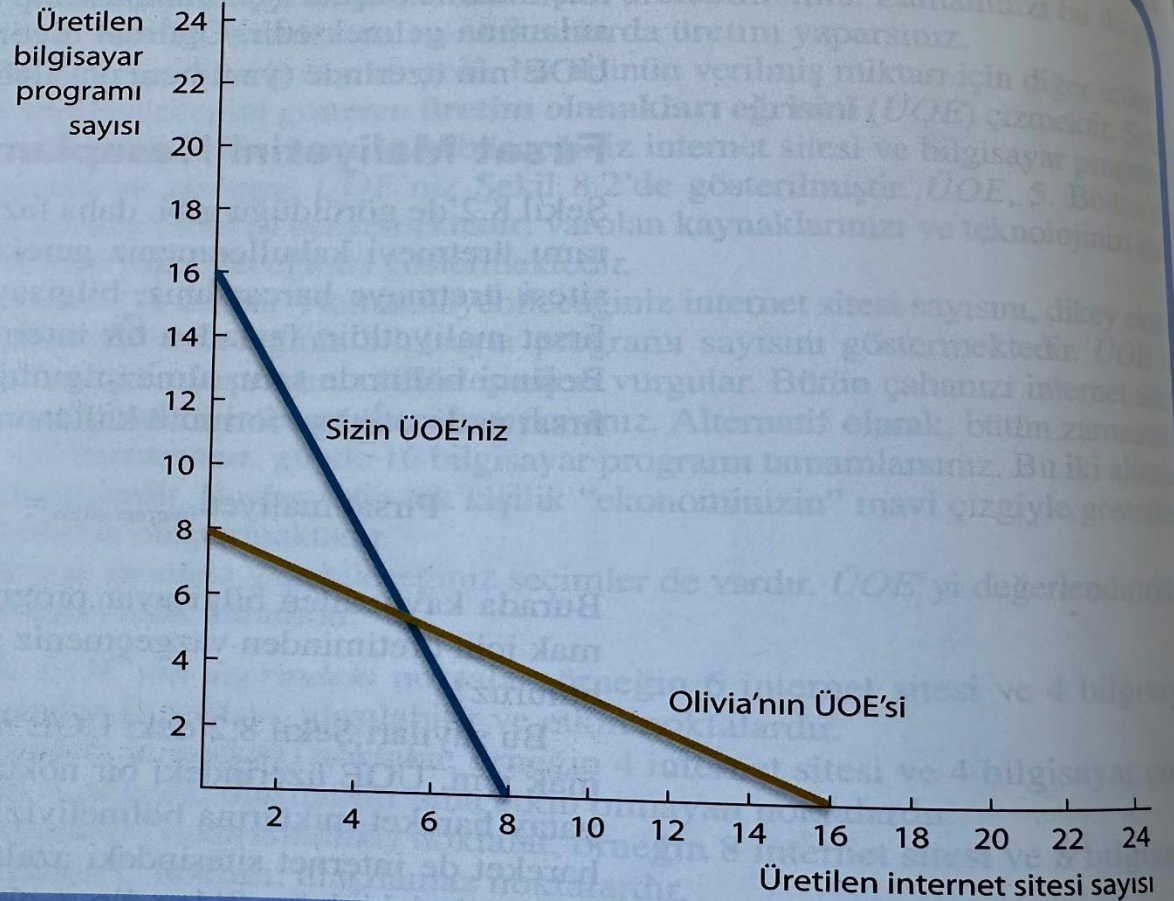
Toplam kaç günde tek başınıza bu işin altından kalkabilirsiniz?

Sosyal hayat, iş yaşam dengesi, okul... Aynı dertten mustarip Olivia imdadınıza yetişir. Siz de Olivia'nın.. İkili biraz konuşur ve Olivia'nın internet sitesi üretiminde görece daha etkili olduğu görülür. Şekilde inceleyelim bu durumu!

Siz ve Olivia'nın üretim olanakları eğrisi

Şekil 8.3 İki Üretim Olanakları Eğrisi

Olivia'nın ÜOE'si ve sizin ÜOE'niz birlikte gösterilmiştir. Bir fazladan internet sitesi için sizin iki bilgisayar programını feda etmeniz gerekirken, Olivia'nın sadece $\frac{1}{2}$ bilgisayar programını feda etmesi yeterlidir. Çalışma günlerinizin sayısını azaltmak için ticaret yapabilir misiniz?

Ticaretin Temeli: *Karşılaştırmalı Üstünlük*

Karşılaştırmalı Üstünlük; birey, firma ya da bir ülkenin belli bir malı diğer üreticilere göre «görece» daha düşük fırsat maliyeti ile üretebilmesidir.

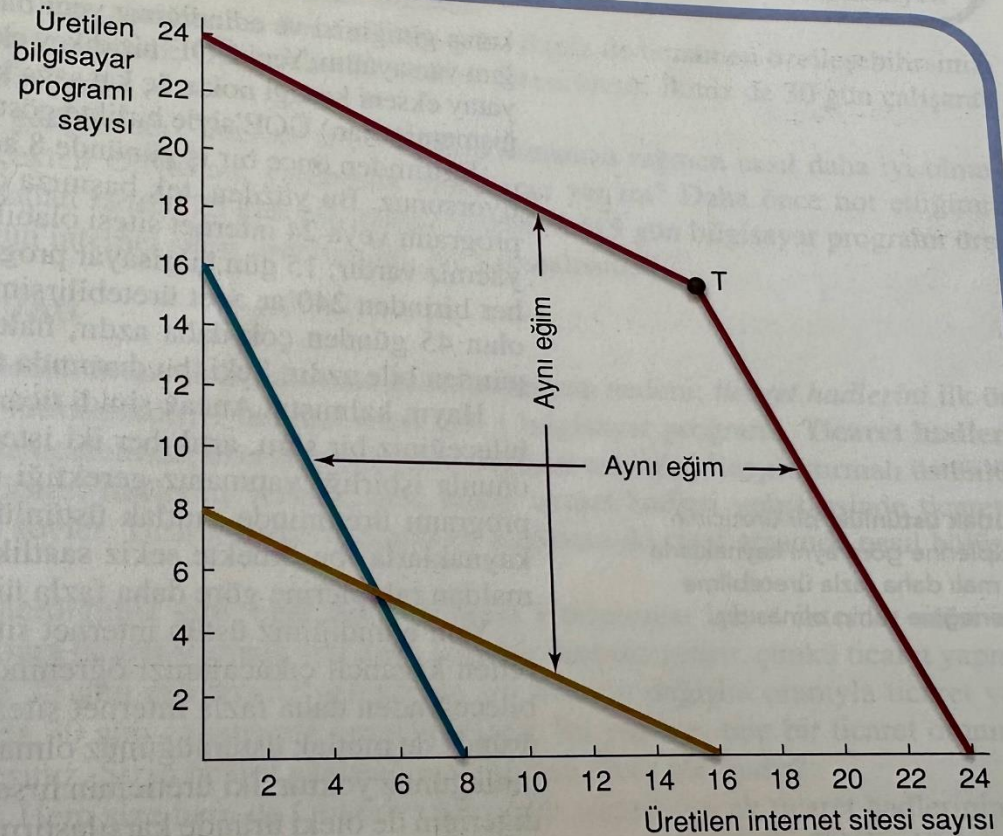
Siz ve Olivia için karşılaştırmalı üstünlüğü bulalım mı?

	İnternet sitesinin Fırsat maliyeti	Bilgisayar programının fırsat maliyeti
SİZ	2 bilgisayar Programı	½ internet sitesi
Olivia	½ bilgisayar programı	2 internet sitesi

Özelleşme (karşılaştırmalı üstün olan alanda uzmanlaşma)

Şekil 8.4 Özelleşmeden Kazançlar

Tamamen özelleşme ile siz 16 bilgisayar programı, Olivia ise 16 internet sitesi üretir (Grafikteki T noktası). Dolayısıyla T noktası ikinizin toplam ÜOE'nizin üzerindedir. Toplam ÜOE'nizin üzerinde ve T noktasının solundaki noktalarda bilgisayar programları ve internet sitelerinin çıktılarındaki değişim tamamen Olivia'nın ÜOE'sinin eğimi tarafından belirlenmiştir. Aynı şekilde, T noktasının sağındaki noktalarda toplam ÜOE'nizin eğimini tamamen sizin ÜOE'niz belirler.

Mutlak Üstünlük Üzerine

Mutlak Üstünlük Teorisi (*Theory of Absolute Advantages*)

Adam Smith

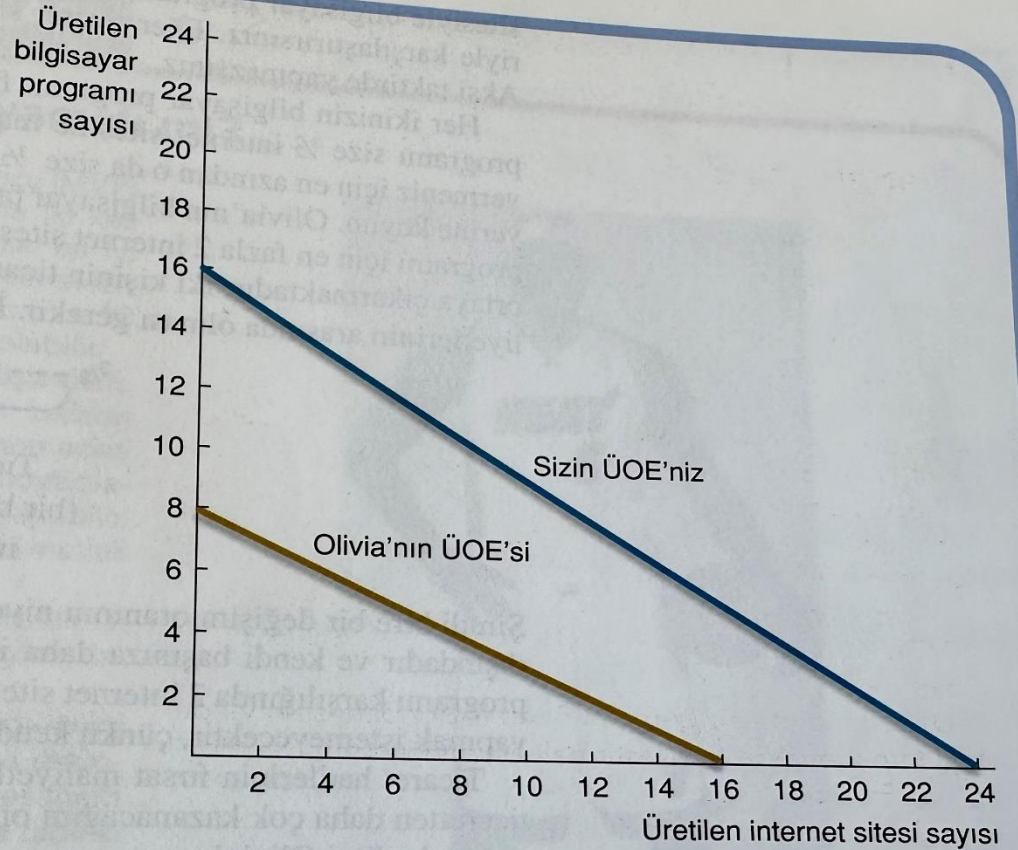
- Bir ülke karşı ülkeye göre hangi malları daha düşük maliyetle üretiyorsa o malların üretiminde uzmanlaşmalı ve bunları ihraç ederek pahalıya üretebildiklerini dış ülkelere ithal etmelidir.
- Teoriye göre iki ülke arasında **mutlak bir üstünlük** sağlanması gerekmektedir.

Mutlak Üstünlük Üzerine

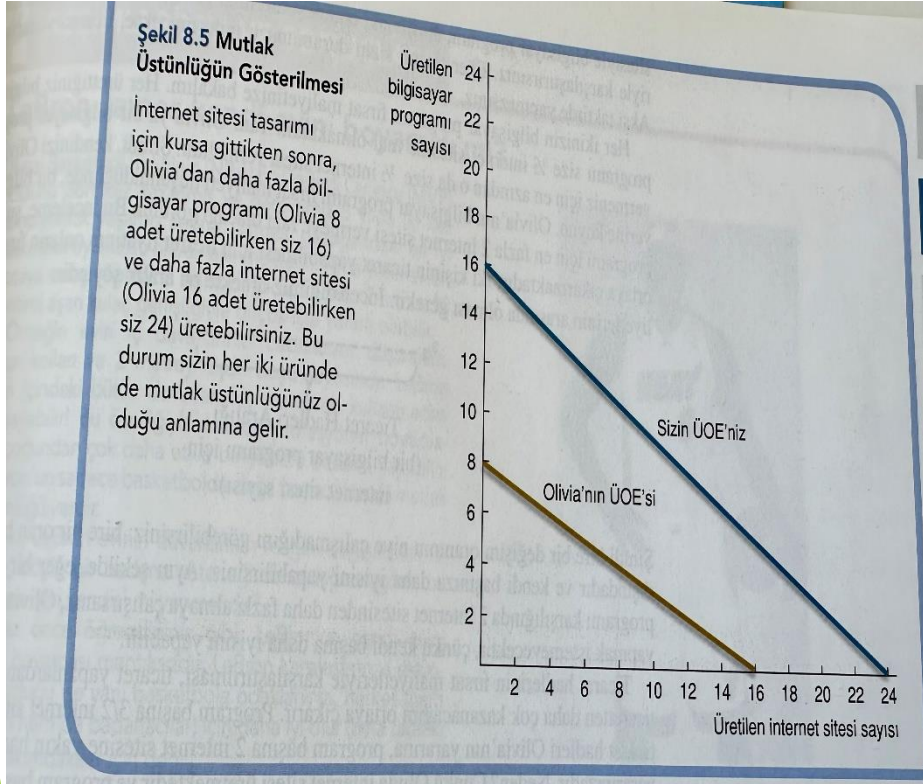
Sizin İnternet sitesi tasarımı kursuna gitmeniz ve site yapımı üretkenliğinizin artması senaryosu

Şekil 8.5 Mutlak Üstünlüğün Gösterilmesi

İnternet sitesi tasarımı için kursa gittikten sonra, Olivia'dan daha fazla bilgisayar programı (Olivia 8 adet üretebilirken siz 16) ve daha fazla internet sitesi (Olivia 16 adet üretebilirken siz 24) üretebilirsiniz. Bu durum sizin her iki üründe de mutlak üstünlüğünüz olduğu anlamına gelir.

Mutlak üstünlüğe rağmen özelleşmenin ve ticaretin kazançları

	İnternet sitesinin Fırsat maliyeti	Bilgisayar programının fırsat maliyeti
SİZ	2/3 bilgisayar Programı	3/2 internet sitesi
Olivia	½ bilgisayar programı	2 internet sitesi

Not: İnternet sitesi eğitimi almanıza ve mutlak üstünlüğe sahip olmanıza karşın, Olivia İnternet sitesi yapımında karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Çünkü burada fırsat maliyeti eşit değildir. Ticaret her iki bireyin yararınadır!

Ülkeler arası Karşılaştırmalı Üstünlük ve Özelleşme

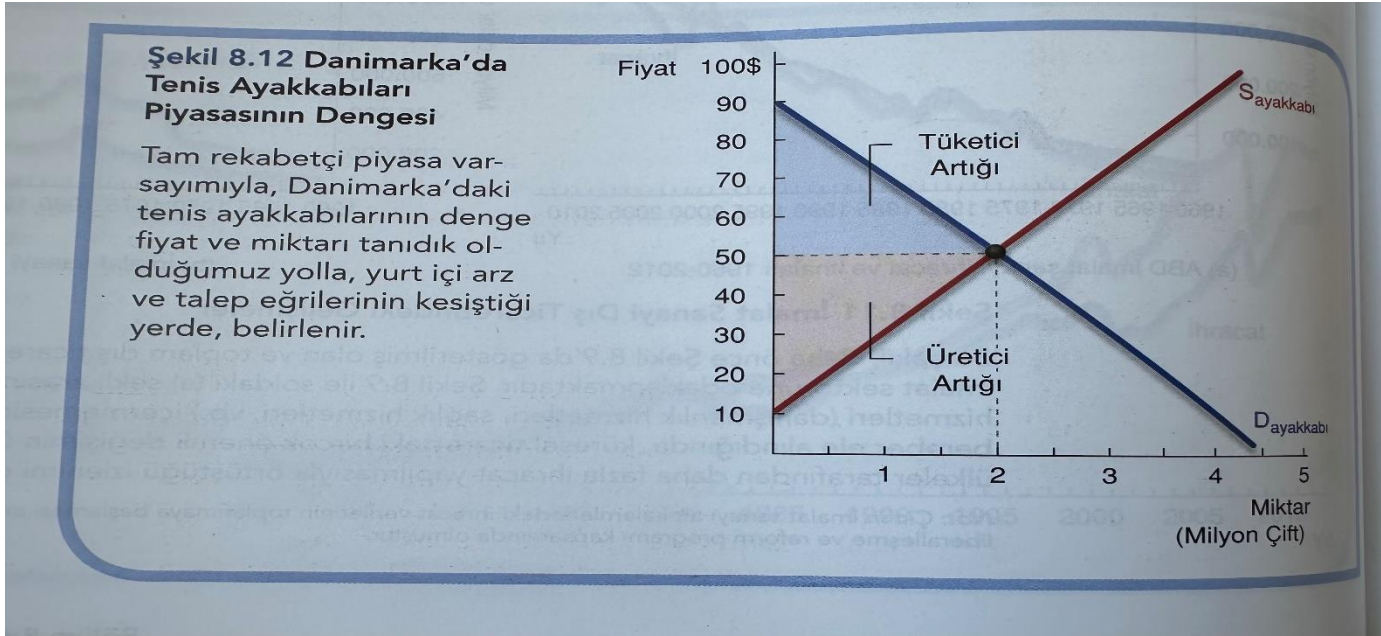
KARŞILAŞTIRMALI ÜSTÜNLÜK TEORİSİ ÖRNEK

■ Bir İşgünü ile üretilebilen mal miktarı		
■	Kumaş (metre)	Şarap(litre)
■ İngiltere	80	40
■ Portekiz	10	20

**İngiltere ve Portekiz’de özelleşme ve
ticaretten kazançlar nelerdir? Ürünlerin fırsat
maliyetlerini bulalım!**

Ülkeler Arasındaki Ticaretin Belirleyicileri

Danimarka'daki Tenis Ayakkabısı Piyasası Örneği

**Danimarka tenis ayakkabısı ihracatçısı mıdır,
ithalatçısı mıdır? Nerden anlayabiliriz?**

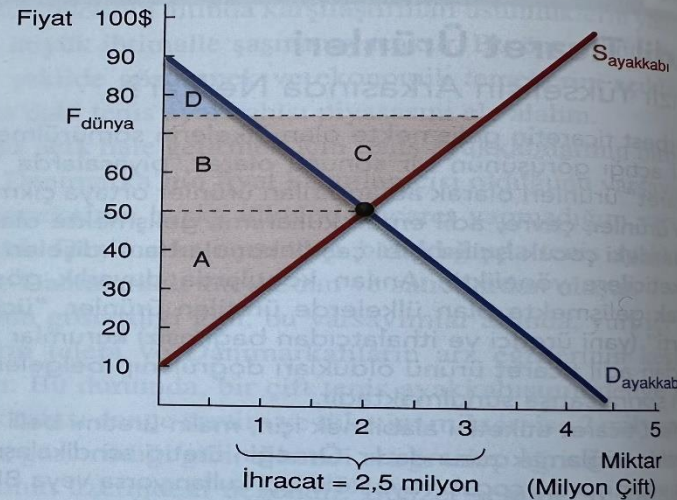
**Serbest Ticaret
Dünya Fiyatı**

Ülkeler Arasındaki Ticaretin Belirleyicileri

İhracatçı uluslarda kazananlar & kaybedenler

Şekil 8.13 İhracatçı bir Ulusta Kazananlar ve Kaybedenler

Danimarka serbest ticarete açıldığında, tedarikçiler yurt içi denge fiyatı 50 \$'dan daha yukarıda olan dünya fiyatından satmaya başlarlar ve arz edilen miktarı 3,25 milyon ayakkabıya çıkarırlar. Ancak, bu yüksek fiyatta, yurt içinde talep edilen miktar azalır. Üretilen ama yurt içinde satılmayan ayakkabılar dünya piyasasına satılır. Bu durumda üreticiler ayakkabıların çiftini 50 \$'dan daha yüksek bir fiyata satma olanağı sayesinde kazanç sağlarlar ve A'ya ek olarak (A alanı serbest ticaretten önce de vardı) B ve C alanlarını da elde ederler. Öte yandan, Danimarka'lı tüketiciler tenis ayakkabılarına daha yüksek fiyat ödeyecekleri için artıklarında düşüş yaşarlar, B alanını kaybederler.

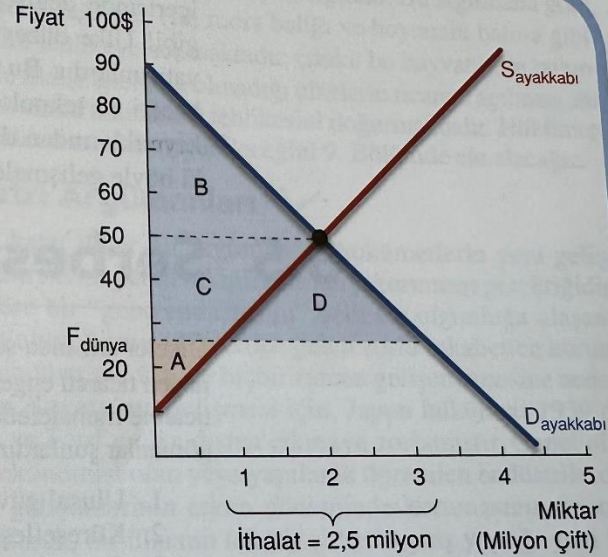

Ülkeler Arasındaki Ticaretin Belirleyicileri

İthalatçı uluslarda kazananlar & kaybedenler

Şekil 8.14 İthalatçı Ulusta Kazananlar ve Kaybedenler

Tenis ayakkabılarının fiyatı Danimarka'nın ticarete kapalı olduğu durumda 50 \$'ken, Danimarka serbest ticarete açılınca dünya fiyatı olan 25 \$'a düşer. Bu da Danimarka'lı üreticilerin arz edeceği miktarı 0,75 milyon çift düşürür. Ancak bu düşük fiyatta yurt içi talep edilen miktar artar ve bu talep fazlası dünya piyasasından karşılanır. Yeni durumda tüketiciler daha iyi hale gelmiştir çünkü ayakkabılara daha düşük bir fiyat ödemektedirler ve B alanına ek olarak (ki bu alan serbest ticaretten önce de vardı), C ve D alanlarını da elde ederler. Öte yandan, Danimarka'daki üreticiler düşük fiyatlardan dolayı artıklarında düşüş yaşarlar. Üreticilerin artığı A+C alanından A alanına küçülür, yani C alanını kaybederler.

Bir Ülkenin Karşılaştırmalı Üstünlüğünü Belirleyen Faktörler

- ***Doğal Kaynaklar***
- ***Beşeri Sermaye***
- ***Teknoloji***
- ***Fiziki Sermaye***
- ***İklim***
- ***Kültür***
- ***Kurumlar***

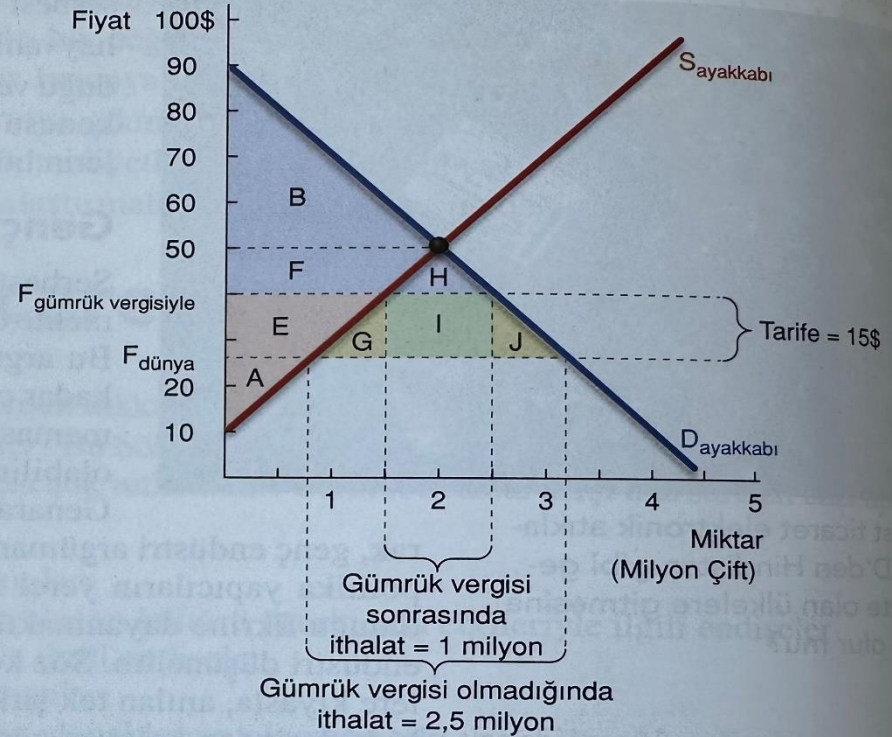
Serbest Ticarete Karşı Protestoların Gerekçeleri

- *Ulusal Güvenlik kaygıları*
- *Küreselleşme Korkusu*
- *Çevresel endişeler*
- *Bebek Endüstri Tezi (Yerli, küçük markaları korumak)*

Gümrük Vergilerinin Etkileri

Şekil 8.15 Gümrük Vergisinin Etkisi

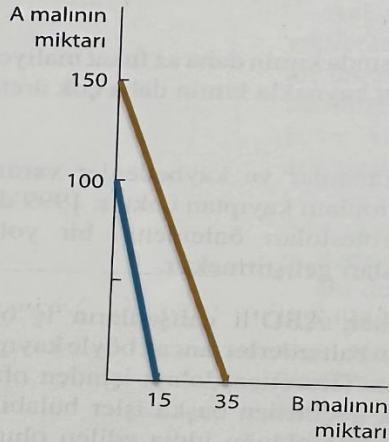
Bu şekil, Danimarka'nın ithalatçı ülke olduğu örneği yeniden ele almaktadır. Bu sefer Danimarka devleti bir gümrük vergisi uygulayarak fiyatı yükseltmiştir. Bunun sonucunda devletin geliri gümrük vergisinden elde edilen gelir (I alanı) kadar, üretici artığı da E alanı kadar artar. Ama tüketiciler daha kötü duruma gelirler (E, G, I ve J alanlarını kaybederler). Gümrük vergisinden dolayı ekonominin bütününü G ve J alanı kadar daraltır.

Bölüm Soruları

Sorular

- ✓ Aşağıdaki grafikte, mavi çizgi Tayvan'daki bir işçinin A ve B mallarından ne kadar üretebileceğini, sarımsı kahverengi renkteki çizgi ise Kore'deki bir işçinin A ve B mallarından ne kadar üretebileceğini gösteriyor. Bu grafik iki işçinin herhangi bir mal üzerinde karşılaştırmalı ve mutlak üstünlüğü hakkında bir bilgi verir mi?

- ✓ Bir ülkenin bir malın ticaretinden yararlanabilmesi için o malın üretiminde mutlak üstünlüğe sahip olması gerektiği doğru mudur? Açıklayınız.
3. Ticaret hadleri ne demektir? Nasıl belirlenir?
4. Üretim olanakları eğrisi (ÜOE) neyi gösterir? Doğrusal olan ÜOE ile kavis yapan ÜOE arasındaki fark nedir?
- ✓ Aşağıdakilerin her birinin üretim olanakları eğrisi üzerindeki etkisini (eğer varsa) açıklayınız.
- a. Ondördüncü yüzyılda, Avrupa'nın nüfusu Kara Ölüm olarak da bilenen bubonik veba yüzünden yüzde 30 ile 60 arasında azaldı.

- b. ABD iş gücü içinde 65 yaşını geçmiş (yani emekliliğini ertelemiş) çalışanların önümüzdeki 20 yılda kayda değer büyüklükte bir grup haline gelmesi beklenmektedir.
- c. Kanada yakın zamanda büyük bir kaya gazı rezervi keşfetti. (Kaya gazı, ince damarlı tortul kayaların içinde sıkışmış olan doğal gazdır.)
6. ABD'de ticaretin yapısı 1960'tan beri nasıl değişti? ABD'deki ithalat ve ihracat dengesinin değişmesine sebep olan malların çeşitleri nelerdir?
7. Eskiden ABD'de yaptırılan birçok hizmet sektörü işi, artık maliyetin çok daha az olduğu bazı başka ülkelerde yaptırılmaktadır. Bu hizmetlerin deniz aşırı ülkelere temin edilmesi ABD'de siyasetçiler, politika yapıcılar ve ekonomistler tarafından ağır bir şekilde eleştirilmektedir. Ticaret, ticaretten kazançlar ve ticaretten kayıplar konularında öğrendiklerinize dayanarak, hizmetleri başka ülkelere temin etmenin yurt içi sosyal artığı nasıl değiştireceğini düşünürsünüz?
8. Bir ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğünün kaynakları nelerdir?
9. Serbest ticarete karşı yaygın argümanlar nelerdir?
10. Genç endüstrilerin yurt dışı ticaretten korunması gerektiği argümanındaki sorun nedir?
11. Eğer serbest ticaret her iki ticaret ortağının da yararına, neden serbest ticaret tartışma konusudur?
12. Merkantilist ekonomi doktrini Avrupa'da onaltıncı yüzyıldan onsekizinci yüzyıla kadar yaygın olarak kabul görmüştür. Merkantilistler ticareti sınırlamak için gümrük vergilerinin kullanılmasını savunurlardı, çünkü ithal ettiğinden daha büyük miktarda ihracat yapan ülkelere zenginliğin arttığına inanıyorlardı. Böyle bir ekonomik politikanın problemi ne olabilir?

Problemler

1. Pam ve Max küp kek satan bir yemek arabası işletmektedir. Satacakları çikolatalı ve vanilyalı küp kekleri üretmek için, sabahları satış başlamadan önce 1 saatleri vardır. Aşağıdaki tablo her birinin 1 saatte ne kadar çikolatalı ve vanilyalı küp kek yapabileceklerini göstermektedir.

	Pam	Max
<i>Çikolatalı Küp Kek</i>	16	18
<i>Vanilyalı Küp Kek</i>	15	25

- a. Pam ve Max'ten herhangi birinin herhangi bir küp kek çeşidinde mutlak üstünlüğü var mıdır?
- b. Karşılaştırmalı üstünlükten yola çıkarak, çikolatalı küp kekleri kim yapmalı, vanilyalı küp kekleri kim yapmalıdır?

Bölüm Soruları

3. Diyelim ki bir ülkede 100 batılı ve 100 doğulu var. Bir batılı ya 6 birim gıda ya da 2 birim milli savunma üretebiliyor; bir doğulu ise ya 2 birim gıda ya da 1 birim milli savunma üretebiliyor.
- a. Doğuluların savunma üretiminde karşılaştırmalı üstünlüğü olduğunu gösteriniz.
 - b. Diyelim ki bu ülke 60 birim savunma üretmeye karar verdi. Bu 60 birim savunmayı batılılar üretirse mi yoksa doğulular üretirse mi ülkede tüketmek için daha fazla gıda olur?
 - c. Bu sorunun (b) şıkkındaki cevabınızı neden öngörmeyiz gerekirdi?
 - d. Şimdi de bu ülkenin zorunlu askerlik başlattığını ve vatandaşların askere rasgele çağırıldığını varsayalım. Ülke 20 doğulu ve 20 batılıyı askere çağırırsın. Bunlar 60 birim savunma üretebilirler. Bu zorunlu askerlik yasasından sonra ülke ne kadar gıda üretebilir?

Bölüm Soruları

5. Amanda ve Raj bir sigorta şirketinde yarı zamanlı çalışan öğrencilerdir. Amanda günde sadece beş saat çalışabilmektedir. Amanda'nın amiri önümüzdeki 10 gün içinde 250 belgeyi incelemesi ve 250 sigorta talebini işleme koymasına gerektiğini söyler. Aşağıdaki tablo Amanda'nın ne kadar zamanda ne kadar belge ve sigorta talebinin üzerinde çalışabileceğini göstermektedir:

Belgeler Üzerinde Harcanan Saat	İncelenen Belge Sayısı	Sigorta Talepleri Üzerinde Harcanan Saat	İşleme Konan Talep Sayısı
1	10	1	5
2	20	2	10
3	30	3	15
4	40	4	20
5	50	5	25

- a. Amanda'nın üretim olanakları eğrisini çizin.
b. Eğrinin eğimi nedir?
c. Amanda için bir belgeyi incelemenin fırsat maliyeti nedir?

Bölüm Soruları

6. Önceki sorunun devamı olarak, Amanda su sebilinin yanında Raj'la karşılaşır ve Raj'ın da 10 gün içinde 250 belge inceleyip 250 sigorta talebi işlemesi gerektiğini öğrenir. Raj da günde 5 saat çalışmaktadır. Aşağıdaki tablo Raj'ın verilen saatte ne kadar belge ve sigorta talebi üzerinde çalışabileceğini göstermektedir:

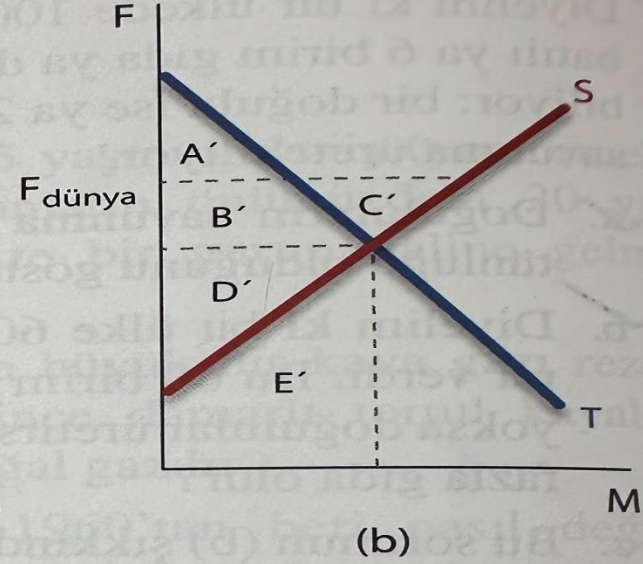
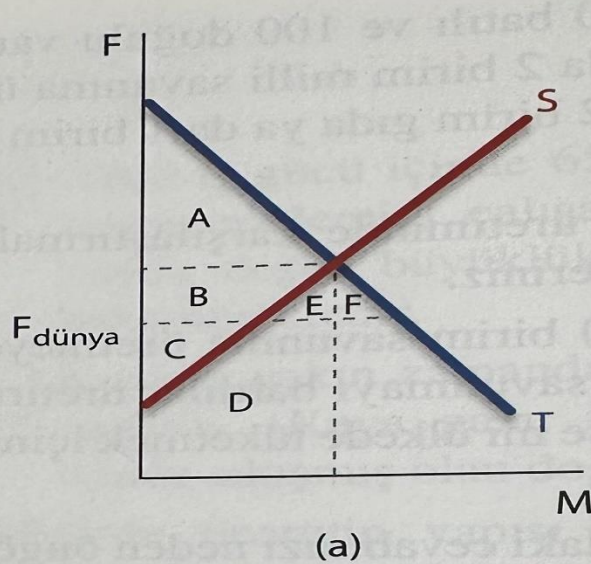
Belgeler Üzerinde Harcanan Saat	İncelenen Belge Sayısı	Sigorta Talepleri Üzerinde Harcanan Saat	İşleme Konan Talep Sayısı
1	5	1	10
2	10	2	20
3	15	3	30
4	20	4	40
5	25	5	50

- a. Raj'ın üretim olanakları eğrisini oluşturunuz.
- b. Eğrinin eğimi nedir?
- c. Hem Amanda hem de Raj birbirlerine yardım etmekten faydalanabilirler mi? Eğer faydalanabilirlerse, bunu sağlamak için ticaret hadleri nasıl olmalıdır?

Bölüm Soruları

8. ABD'de en yaygın olarak tüketilen meyve muzdur. Tüketilen muzların çoğu Latin Amerika'dan ithal edilir. Dünyanın en büyük muz ihracatçılarından biri olan Ekvator Cumhuriyeti aynı zamanda ABD'nin de en önemli muz tedarikçilerindendir. Aşağıdaki grafiğin (a) kısmının ABD'deki muz piyasasını, (b) kısmının ise Ekvator'daki muz piyasasını gösterdiğini varsayalım.

a. ABD'de ticaretten kim kazanır, satıcılar mı alıcılar mı?

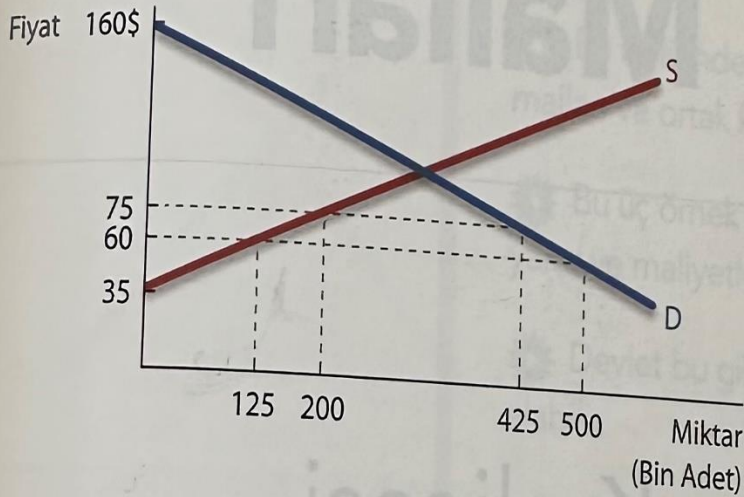
b. Ekvator'da ticaretten kim kazanır, satıcılar mı alıcılar mı?

Bölüm Soruları

9. Ülkenizin buğday ithal ettiğini varsayın. Buğdayın dünya fiyatı F_1 'den F_2 'ye yükseliyor ve ülkeniz ithalat yapmaya devam ediyor. Bir grafik çizip bu grafiği tartışarak şu soruları cevaplandırın: İthalat artar mı, azalır mı? Tüketici artığı artar mı, azalır mı? Üretici artığı artar mı, azalır mı? Sosyal artık artar mı, azalır mı?
10. Ülkenizin buğday ihraç ettiğini varsayın. Buğdayın dünya fiyatı F_3 'ten F_4 'e yükseliyor. Bir grafik çizip bu grafiği tartışarak şu soruları cevaplandırın: İhracat artar mı, azalır mı? Tüketici artığı artar mı, azalır mı? Üretici artığı artar mı, azalır mı? Sosyal artık artar mı, azalır mı?

Bölüm Soruları

12. Aşağıdaki grafik bir ülkedeki yurt içi hokey sopası piyasasını gösterebilir. Bu ülke kısa süre önce hokey sopalarına gümrük vergisi koymuştur. Hokey sopasının dünya fiyatı 60 \$'ken, bu ülkedeki fiyatı (gümrük vergisi dahil) artık 75 \$'dır.

- Devletin gümrük vergisi uygulaması ithalat miktarını nasıl değiştirmiştir?
- Gümrük vergisinden devlet ne kadar kazanmaktadır?
- Gümrük vergisi uygulaması tüketici artığının değerini nasıl değiştirmiştir?
- Gümrük vergisi uygulaması üretici artığının değerini nasıl değiştirmiştir?
- Gümrük vergisinden kaynaklanan darı kaybının değeri ne kadardır?
- Gümrük vergisinden sonra sosyal artığın değeri nedir? Eğer gümrük vergisi kaldırılırsa ve hokey sopasının fiyatı dünya fiyatına düşerse sosyal artık nasıl değişir?